

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

سید اودو کربلا

کربلا
کربلا کربلا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پياده تا كربلا : آداب و فضائل زيارت سيدالشهدا (عليه السلام)

نويسنده:

رحمت پوريزدي

ناشر چاپي:

قدس

ناشر ديجيتالي:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹	پیاده تا کربلا: آداب و فضائل زیارت سیدالشهدا (علیه السلام)
۹	مشخصات کتاب
۱۰	اشاره
۱۳	تقدیم به
۱۴	فهرست مطالب
۱۶	دبیاچه
۱۷	شناسنامه امام حسین علیه السلام
۱۸	بصیرت، هشیار و هوشیاری
۱۸	اشاره
۲۰	بصیرت، هشیار و هوشیاری
۲۴	راهکارهایی برای زیارت با معرفت
۲۵	توجه و دقت به محتوای زیارت ها
۲۶	فضیلت زیارت سید الشهداء علیه السلام
۲۶	اشاره
۲۸	فضیلت زیارت سید الشهداء علیه السلام
۲۹	چهار هزار فرشته
۲۹	آیا دوست نداری؟
۳۱	پیام آور خدا
۳۱	برترین اعمال
۳۱	جامانده از حج
۳۲	هر قدم
۳۲	حق خدا و رسول
۳۲	دستور به زیارت

- ۳۳ ..... زیارت واجب
- ۳۳ ..... ایمان ناقص
- ۳۳ ..... ادعای شیعه ما!
- ۳۴ ..... خیر فراوان
- ۳۴ ..... چقدر جفا؟
- ۳۵ ..... جبران هزینه
- ۳۵ ..... فرود فرشتگان
- ۳۶ ..... یک سال و یک عمر
- ۳۶ ..... میان من و حسین علیه السلام!
- ۳۷ ..... چه کسی برود؟
- ۳۸ ..... فقیر و توانگر
- ۳۸ ..... قدم با معرفت
- ۳۸ ..... قدم بی تکبر
- ۳۹ ..... دعای مستجاب
- ۳۹ ..... ملاقات خدا
- ۴۰ ..... حق و حرمت
- ۴۰ ..... بشارت
- ۴۱ ..... روز شمار عمر
- ۴۱ ..... زائر خوشبخت
- ۴۱ ..... کشته اشک
- ۴۲ ..... تعجب!
- ۴۲ ..... دعای ملکوتیان
- ۴۲ ..... آتش و هیزم
- ۴۳ ..... آیا اهل بهشتی؟
- ۴۳ ..... شوق زیارت
- ۴۳ ..... مرا می شناسی؟

- ۴۴ ..... ضامن حاجت ها
- ۴۴ ..... رئیس شیعه
- ۴۵ ..... انگشت نما
- ۴۵ ..... حج فقرا
- ۴۶ ..... زیارت از راه دور
- ۴۶ ..... جامانده های از زیارت
- ۴۸ ..... سخنانی از امام حسین علیه السلام
- ۴۸ ..... اشاره
- ۵۰ ..... بلای تدریجی
- ۵۱ ..... مالت را بخور!
- ۵۲ ..... سخن مناسب
- ۵۲ ..... آنچه پسندی
- ۵۳ ..... دوستان چهار دسته اند
- ۵۴ ..... من از شیعیانم
- ۵۵ ..... دانشمند کیست؟
- ۵۶ ..... مرگ یعنی خوشبختی
- ۵۶ ..... دین زبانی
- ۵۷ ..... خورش سگان
- ۵۸ ..... کدام عبادت؟
- ۵۸ ..... معذرت می خواهم
- ۵۹ ..... سلام
- ۵۹ ..... اشاره
- ۶۰ ..... چند احکام «سلام»
- ۶۰ ..... موعظه با دو حرف
- ۶۱ ..... کلید مدارا
- ۶۱ ..... قناعت و سلامتی

۶۲ ..... احکام زیارت

۷۲ ..... کتاب نامه

۷۴ ..... درباره مرکز

پیاده تا کربلا: آداب و فضائل زیارت سیدالشهدا (علیه السلام)

مشخصات کتاب

سرشناسه: پوریزدی، رحمت، 1365 -

عنوان و نام پدیدآور: پیاده تا کربلا: آداب و فضائل زیارت سیدالشهدا (ع)/گردآوری رحمت پوریزدی؛ ویراستار علی آقامحمدی.

مشخصات نشر: قم، قدس، 1399 .

مشخصات ظاهری: 64 ص.؛ 14/5 * 21/5 س م.

شابک: 9-379046-600-978

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه:ص. 64؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: حسین بن علی (ع)؛ امام سوم، 4-61 ق—زیارتنامه ها

حسین بن علی (ع)، امام سوم، 4-61 ق—احادیث زیارت و زائران

زیارت و زائران—آداب و رسوم

Ziyarat-namah:Hosayn ibn Ali, Imam III, 625—680 | Hosayn ibn Ali, Imam III, 625—Hadiths | pilgrims and pilgrimages | pilgrims and pilgrimages—Manners and customs | pilgrims and pilgrimages—Hadiths
—680-- Hadiths | pilgrims and pilgrimages | pilgrims and pilgrimages—Manners and customs | pilgrims and pilgrimages—Hadiths

رده بندی کنگره: BP262

رده بندی دیویی: 297 / 76

شماره کتابشناسی ملی: 617902

انتشارات قدس

پیاده تا کربلا

آداب و فضائل زیارت سیدالشهدا (ع)

گردآوری: رحمت پوریزدی

ویراستار: علی آقامحمدی

طراح جلد و صفحه آرا: نجف نجفی

قطع: رقعی / 64 صفحه

نوبت چاپ: اول / بهار 1399

چاپ: کمال الملک / تیراژ: 1000 نسخه

ناشر: انتشارات قدس

قم، خیابان شهدا، کوچه ممتاز / تلفکس: 025 - 37744053

کلیه حقوق محفوظ و مخصوص می باشد.

شابک: 9-379046-600-978

قیمت: 5000 تومان

ص: 1

اشاره

بسم الله الرحمن الرحيم

ص: 3

پیاده تا کربلا

آداب و فضائل زیارت سیدالشهدا (ع)

گردآوری رحمت پوریزدی

تقدیم به

عاشقان با بصیرت، هشیار و هوشیار حسین بن علی علیهما السلام

وَبَدَلَ مُهْجَتَهُ فَيْكَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الضَّلَالَةِ وَالْجَهَالَةِ وَالْعَمَى وَالشُّكَّ وَالْإِزْتِيَابِ إِلَى بَابِ الْهُدَى مِنَ الرَّدَى؛

«و خون دلش را بخشید تا بندگان تو از گمراهی و نادانی و تاریکی و شک و شبهه نجات داده و به طرف هدایت و رهایی از هلاکت بکشاند».⁽¹⁾

1- زیارت اربعین، کامل الزیارات، ص 228.

فهرست مطالب

بصیرت، هشیار و هوشیاری 5

فضیلت زیارت سید الشهداء علیه السلام 9

سخنانی از امام حسین علیه السلام 27

احکام زیارت 38

دیباچه

این سطرها و این صفحات، فقط عرض ارادت بی پیرایه ای است خدمت ارباب دل های عاشق و پر کردن جام اشتیاق جان هاست از صهبای معرفت تا دست ها به آستان محبت گره بخورند و قدم ها به زلالی زیارت برسند.

سهم نگارنده از این همه فیض، گشودن سفره ای است پیش روی شما خوبان با چیدن چند حدیث در فضیلت تشرف به بارگاه سیدالشهدا علیه السلام، همراه کردنش با چند سخن گهربار از آن امام رحمت و یادکردی از برخی احکام زیارت. امید داریم که این جرعه های مصفا خنکایی باشد بر عطشناکی دل هایتان.

در پایان از همه دوستان که صمیمانه مرا یاری نمودند قدردانی می کنم. و از خوانندگان محترم خواستارم که نقص ها را بر بنده ببخشایند و از نقدها و پیشنهاد ها ما را محروم نمایند.

ryazdi1395@gmail.com

دی/1398

شناسنامه امام حسين عليه السلام

نام: حسين عليه السلام

نام پدر: امير المؤمنين على بن ابى طالب عليه السلام

نام مادر: حضرت فاطمه زهرا عليها السلام

ولادت: 4 هجرى قمرى، سه شعبان

محل ولادت: مدينه منوره.

كنيه: ابوعبدالله

لقب: السبط الثانى، السيد، الشهيد، الامام الثالث، الطيب، الوفى، السعيد

شهادت: 61 هجرى قمرى، ده محرم الحرام، در سن 57 سالگى. هفت سال با پيامبر صلى الله عليه و آله، 37 سال با امير مؤمنان و 47

سال با برادرش امام مجتبى عليه السلام زيست. (1)

محل شهادت: كربلا

ص: 9

بصیرت، هشیار و هوشیاری

اشاره

بصیرت، هشیار و هوشیاری

بصیرت، هشیار و هوشیاری (1)

زیارت آگاهانه آن است که زائر بداند که هدف از زیارت «رسیدن» به حرم نیست، وارد شدن به «حریم» است؛ «بیدار ماندن» در حرم نیست، «بیدار شدن» در حریم است. اگرچه رسیدن زیاست و بیدار ماندن در آن زیباتر. (2)

شناخت و معرفت، اساس همه سعادت‌ها و سربلندی‌هاست. معرفت، چراغی است که راه را به ما می‌نمایاند و ما را تا رسیدن به هدف، راهنمایی می‌کند. از همین روست که زیارت عاشورا بیشتر به تعمق معرفت و شناخت می‌پردازد، نه بیان فاجعه و ذکر مصیبت. بنده‌های که حسین را بشناسد و به گوهر او دست یابد دیگر چه کم دارد تا از خدا طلب کند؟! هیچ! فقط باید دعا کند که از این نعمتی که نصیبش شده محروم نگردد. برای همین است که می‌گویی: فَاسْأَلُ اللَّهَ الَّذِي أَكْرَمَنِي بِمَعْرِفَتِكُمْ... أَنْ يَجْعَلَنِي مَعَكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ «و از خدا می‌خواهم که... مرا در دنیا و آخرت با شما قرار دهد».

و از ترس آنکه مبادا در راه عشق حسین علیه السلام ثابت قدم نباشی و خدای ناکرده دچار سستی و انحراف شوی، ادامه می‌دهی که: وَأَنْ يُبَيِّنَ لِي عِنْدَكُمْ قَدَمَ صِدْقٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ...؛ «و گام صدق مرا نزد شما در دنیا و آخرت ثابت گرداند». (3)

1- هشیار: بیدار. هوشیار: زرنگ.

2- فلسفه و آداب زیارت اربعین، بهمانی، ص 124.

3- زیارت عاشورا در نگاهی دیگر، ص 66.

مردم از نظر بینش به دو دسته تقسیم می شوند:

دسته اول، دیده عقل آنها نزدیک بین است، آینده خود و جهان را نمی بینند و ادراکات آنها در محسوسات خلاصه می شود؛

دسته دوم، جامع نگر و واقع نگرند؛ هم نزدیک را خوب می بینند و هم دور را. ادراکات آنها، در محسوسات خلاصه نمی شود؛ هم خانه دنیا را می بینند و هم خانه آخرت را.

دیده بصیرت، در واقع، همان شعور فطری مرموز و ادراک باطنی موجود در باطن انسان است که قدرت تشخیص نیک و بد، خیر و شر و حق و باطل را دارد و او را به آینده نگری و پیروی از حق و دوری گزیدن از باطل، دعوت می نماید. (1)

آنچه مایه کمال زیارت می شود، معرفت و شناخت مقام و موقعیت مزور (زیارت شونده) است نه اعمالی بی روح و همراه با غفلت همانند گردش کورکورانه در اطراف ضریح، تماشای آثار هنری، شمارش ستون ها، چراغ ها... این کارها، به سیاحت شباهت دارد تا زیارت. ثواب های اخروی و آثار دنیوی که در روایات آمده، بر زیارت واقعی مترتب است. یعنی جایی که ارتباط قلب با مزور برقرار شود و منشأ تحول در زائر گردد، نه بر سیاحت و زیارت جسمی و صوری. (2)

[انسان] همانند برنامه های تلویزیونی است که شما با خرید آن همراه با آنتن های لازم و کیفیت تنظیم آنها... زمینه را برای دریافت برنامه هایی که از شبکه ها پخش می شود مهیا می کنید. برای قلب و روان انسان دو شبکه مهم در حال رقابت هستند، یکی از ناحیه پروردگار متعال و دیگری از سوی شیطان که به شدت برای او برنامه های مهم پخش می کنند و هر کدام کانال خاصی دارد انسان ها آنتن قلبشان را با هر یک تنظیم کنند برنامه های همان شبکه را دریافت می کند. پس اگر به راهنمایی های عقل و خرد و پیشوایان معصوم علیهما السلام گوش کنیم میل و علاقه های ما که آنتن های ارتباطی هستند به شبکه الهی

1- دانشنامه قرآن و حدیث، ری شهری، ج 13، ص 373-377.

2- ادب فنای مقربان، جوادی آملی، ج 1، ص 43.

وصل می شوند و اگر به هوای نفس علاقه نشان دهیم قلب و روان ما به شبکه شیطان وصل می شود. بنابراین هماهنگ شدن با دستورات دینی، آنتن قلب را به شبکه الهی وصل نموده و او را به تدریج به نورانیت ایمان و معرفت و درک می آراند و اگر بر خلاف خواسته های دینی زندگی را اداره کنیم، قطعاً وارد شبکه شیطانی شده و از درک و معرفت چیزی نصیب ما نخواهد شد. (1)

آیت الله مکارم شیرازی در کتاب تفسیر نمونه چنین می نگارند: بعضی از مردم از این سوره [انعام]، تنها به خواندن الفاظ آن قناعت می کنند، و جلسات عریض و طویلی برای ختم انعام و حل مشکلات شخصی و خصوصی خود با تشریفات ویژه ای تشکیل می دهند که به نام جلسات ختم انعام نامیده می شود، مسلماً اگر در این جلسات به محتوای سوره دقت شود، نه تنها مشکلات شخصی، مشکلات عمومی مسلمانان نیز حل خواهد شد، اما افسوس که بسیاری از مردم به قرآن به عنوان یک سلسله اوارد که دارای خواص مرموز و ناشناخته است می نگرند و جز به خواندن الفاظ آن نمی اندیشند، در حالی که قرآن سراسر درس است و مکتب، برنامه است و بیداری، رسالت است و آگاهی. (2)

انسان موقع زیارت باید تمام توجه اش به جلب رضایت امام معصوم علیه السلام باشد و نه رضایت دل خود، بنابراین هرگونه اذیت و آزار برادران و خواهران دینی موقع زیارت موجب نارضایتی امام است و چنین زیارتی سود چندانی ندارد. (3)

از این رو شایسته است زائر قبور ائمه علیهما السلام با چشمی باز و دلی پر نور به زیارت آنها بروند.

در جایی دیگر آیت الله مکارم چنین می نویسد: «هدف زیارت تربیت است، تمام این برنامه ها، آمدن 124 هزار پیامبر، قرآن و نهج البلاغه و صحیفه

1- شرحی نوین بر زیارت عاشورا، ص 105.

2- تفسیر نمونه، ج 5، ص 144. فضیلت سوره انعام.

3- آیت الله محمد هادی تالهی همدانی، پرسمان ویژه نامه تابستانی، ص 83، به نقل از آداب واحکام زیارت، ص 51.

سجاده و زیارت برای تربیت انسان است، اگر این برنامه ها انسان را تربیت نکند خالی از محتوا می شود، مصداق رَبِّ تَالِي الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ يَلْعَنُهُ (1) کسانی که قرآن را می خوانند و آیه آیه قرآن آنها را لعن می کند، به حج خانه خدا رفته است از زیارت خانه خدا برگشته است؛ اما تمام تعریفی که از حج می کند این است که در آنجا میوه های گوناگون چه رقم بود، و سائل سوغات چگونه بود، و سائلی که بار حجاج را سنگین تر می کند، مصنوعات بلاد کفر، همه سنخش همین است پس تو به زیارت خانه نرفتی به زیارت آن میوه ها و سائل صنعتی و ابزارها رفته ای؟! چرا تعریف نمی کنی در اولین لحظه ای که چشمت به خانه خدا افتاد چه حالی به تو دست داد؟ در اولین طواف کعبه چه حالی داشتی؟ در آن بیابان عرفات در زیر آن خیمه ها وقتی دعای عرفه امام حسین علیه السلام را می خواندی چه حالی داشتی؟ شب مشعر چه حالی داشتی؟ (2)

علی بن موسی الرضا علیهما السلام مثل یک دریاست، دریای آب شیرین و زلال، آب حیات، افرادی که به سراغ این دریا می روند هر کدام پیمانانه ای دارند و به اندازه پیمانانه خود می توانند برداشت کنند، بعضی همراه با یک استکان می روند و آب برمی دارند. دریا بخیل نیست، پیمانانه وجودی ما کوچک است، کسی هم می رود و یک کف آب برمی دارد، بعضی استخر وجود خود را به این دریا متصل می کنند، نگویند با وجود علی بن موسی الرضا علیهما السلام پس چرا ما این چنین هستیم؟ او کامل است من که می روم باید استعداد داشته باشم قرآن می گوید: أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَهُ بِقَدَرِهَا؛ (3) آب باران که نازل می شود محدودیتی در آن نیست؛ اما این زمینه ها هستند که هر کدام به اندازه گنجایش خود از آب باران استفاده می کنند، هر دره و هر وادی به اندازه گنجایش خود، آب باران که تمام شد از شکاف یک کوه به اندازه یک جوی باریک مثل یک لوله سماور

1- از رسول خدا صلی الله علیه و آله، جامع الأخبار، شعیری، ص 48.

2- پرتوی از زیارت جامعه کبیره، ص 21.

3- رعد، 17.

آب جاری می شود، اما گاهی هم یک شط [رود] بزرگ مانند شط فرات و دجله پس از آب باران جاری می شود، این زمینه ها و وادی ها هستند که استعدادشان مختلف است و إلا آب باران محدودیتی ندارد. (1)

ای سالک زائر! گرچه باید در زیارت عاشورای حضرت سیدالشهداء، الفاظ و کلمات این زیارت را بر زبان خود جاری سازی، اما بدان که هرگز نباید در الفاظ و مفاهیم و کلمات بمانی و متوقف گردی. تو باید از طریق کلمات و مفاهیم با حضرت حسین علیه السلام انس و ارتباط و دلدادگی پیدا کنی و خود را حاضر در محضرش ببینی و با توجه به آن انسان کامل و مظهر اتم اسماء و صفات الهی که باب نجات امت و رحمت واسعة الهیه است، در حقایق عرشی سیر نمایی و به مقامات معنوی راه پیدا کنی و حقیقتاً زائر باشی. از حضرت صادق علیه السلام نقل شده است که فرمودند: إِذَا أَحْبَبْتَ رَجُلًا فَأَخْبِرْهُ بِذَلِكَ فَإِنَّهُ أَثْبَتُ لِلْمَوَدَّةِ بَيْنَكُمَا؛ «هرگاه کسی را دوست داشتی، او را از دوستی خود آگاه کن؛ زیرا که آن دوستی میان شما را پایدارتر کند». (2)

این خبر دادن از عشق و محبت درونی یا با لفظ است و یا با کتابت و یا با اشاره و یا با عمل که عمل نیز خودش مراتبی دارد: گاهی در قالب هدیه دادن است و گاهی از طریق مشکل گشایی بوده و گاهی با تقدیم جان و ایثار و نثار هستی خویش می باشد. (3)

راهکارهایی برای زیارت با معرفت

ما چهار برنامه داریم:

1. قرآن 2. نهج البلاغه و روایات معصومین علیهم السلام 3. ادعیه، دعاهایی مانند صحیفه سجاده 4. زیارات، زیارت عاشورا، امین الله، جامعه کبیره. این چهار برنامه به سوی یک هدف حرکت می کند، اما از چهار بُعد. (4)

1- پرتوی از زیارت جامعه کبیره، ص 35.

2- الکافی، ج 2، ص 644.

3- کیمیای وصل، ج 1، ص 38.

4- پرتوی از زیارت جامعه کبیره، ص 22.

توجه و عمل به سیره و رفتار معصومین علیهم السلام، آشنایی به چگونگی رفتار و گفتار آنها با دیگران، خانواده، دوستان، دشمنان.

توجه به سخنان گوهر بار معصومین علیهم السلام و مرور کردن احادیث نورانی آنان، مانند کتاب خصال شیخ صدوق، حکمت های امیر مؤمنان در نهج البلاغه، غررالحکم و دررالکلم، تحف العقول.

توجه و عمل به ویژگی های اخلاقی معصومین علیهم السلام، مطالعه کتاب های اخلاقی مانند، اخلاق شبر، معراج السعاده، جهاد با نفس (ترجمه بخشی از جلد 11 وسائل الشیعه)

توجه و دقت به محتوای زیارت ها

توجه و دقت به محتوای زیارت ها (1)

با توجه به تلازمی که بین معرفت و محبت هست، ادعیه و زیارت های که درباره ائمه اطهار وارد شده و به ویژه زیارت نامه امام حسین علیه السلام، علاوه بر آنکه موجب استحکام اعتقادات مذهبی و معرفت ما درباره اهل بیت علیهم السلام می شوند، بُعد دیگر روان ما، یعنی محبت ما به اهل بیت علیهم السلام را نیز تقویت می کنند. اصلی ترین بُعد شناخت و معرفت احساس و عواطف اند و تقویت این دو بُعد موجب تقویت انسانیت می شود. گرامی داشتن یاد اهل بیت علیهم السلام و از جمله یاد امام حسین علیه السلام و سلام بر او، که در جای جای معارف اهل بیت علیهم السلام بدان سفارش شده، تدبیری است برگرفته از حکمت الهی، برای تقویت بُعد معرفتی و نیز بُعد عاطفی وجود ما، و در نتیجه، رشد جنبه انسانیت ما. (2)

1- آداب و احکام زیارت، ص 51.

2- سجاده های سلوک، ج 2، ص 224.

فضيلت زيارت سيد الشهداء عليه السلام

اشاره

فضیلت زیارت سید الشهداء علیه السلام

احادیث فراوان و کتاب های بسیاری در فضیلت زیارت امام حسین علیه السلام نقل و نگاشته شده است. در این نوشتار کوچک به چهل حدیث از احادیث فضیلت زیارت آن امام همام اشاره می کنیم.

«زیارت» در لغت از ریشه «زور» به معنای «توجه کردن و برگشتن» است. [\(1\)](#) از این رو در جایی که شخص با تمام وجود به همه چیز پشت کرده و میل و توجه را به یک نقطه معطوف می سازد، به او «زائر» و به آن مقصود «مزور» [\(2\)](#) و این کیفیت توجه و برگشت از همه چیز را «زیارت» می گویند.

زُرْتُ فلاناً: او را سینه به سینه ملاقات کردم، یا رجل زائرٌ و قوم زور: مردی و قومی زیارت کننده. [\(3\)](#)

در اصطلاح دینی، تمایلی است همراه با حرکت حسی (دور یا نزدیک) و البته با شرط نیت و قصد قلبی (حرکت باطنی) و نیز انس روحی و پاسداشت و گرنش زیارت شونده. [\(4\)](#)

1- معجم مقاییس اللغة، ج 3، ص 36.

2- آن کسی که زائر به زیارت او می رود.

3- مفردات، ج 2، ص 160.

4- مجمع البحرین، ماده «زور».

چهار هزار فرشته

امام صادق علیه السلام می فرماید: وَكَلَّ اللَّهُ بِقَبْرِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَرْبَعَةَ آلَافٍ مَلَكٍ شُعْتُ غُبْرًا يَبْكُونَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زَارَهُ عَارِفًا بِحَقِّهِ شَدَّ يَعْوَهُ حَتَّى يُبْلِعُوهُ مَأْمَنَهُ وَإِنْ مَرِضَ عَادُوهُ عُذْوَةً وَعَشِيَّةً وَإِنْ مَاتَ شَدَّ هُدُوءًا جَنَازَتَهُ وَاسَدَ تَغْفُرُوا لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ «خداوند چهار هزار فرشته پریشان و غبار آلود، بر قبر حسین علیه السلام گماشته است که تا روز قیامت، بر او می گریند و هر کس را که با شناخت حق او به زیارتش بیاید، بدرقه اش می کنند تا به جایگاه امنش برسانند، و اگر بیمار شود صبح و شب، عیادتش می کنند و اگر بمیرد بر جنازه اش حاضر می شوند و تا روز قیامت، برایش آمرزش می طلبند». (1)

آیا دوست نداری؟

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ: يَا مُعَاوِيَةُ لَا تَدْعُ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِخَوْفٍ فَإِنَّ مَنْ تَرَكَهُ رَأَى مِنَ الْحَسَنِ مَا يَتَمَنَّى أَنْ قَبْرَهُ كَانَ عِدَدَهُ أَمْ مَا تُحِبُّ أَنْ يَرَى اللَّهُ شَخْصَكَ وَسَوَادَكَ فِيمَنْ يَدْعُو لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَعَلِيٌّ وَفَاطِمَةُ وَالْأَيْمَةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ؟ أَمْ مَا تُحِبُّ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ بِالْمَغْفِرَةِ لِمَا مَضَى وَيُغْفَرُ لَهُ ذُنُوبٌ سَبْعِينَ سَنَةً؟ أَمْ مَا تُحِبُّ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا وَلَيْسَ عَلَيْهِ ذَنْبٌ يُتَّبَعُ بِهِ؟ أَمْ مَا تُحِبُّ أَنْ تَكُونَ عِدًّا مِمَّنْ يُصَافِحُهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ؛ «از امام صادق علیه السلام خطاب به معاویه بن وهب: ای معاویه! زیارت قبر حسین علیه السلام را از سر ترس و امگذار که هر کس آن را واگذارد، چنان حسرت زده می شود که آرزو می کند قبر او [حسین] نزدش باشد. (2) آیا دوست نداری که خدا ببیند از ما مسافران و گام به راه نهادگانی هستی که پیامبر خدا، علی، فاطمه، و امامان برایشان دعا می کنند؟ آیا دوست نداری از کسانی باشی

1- الکافی، ج 4، ص 581؛ کامل الزیارات، ص 189؛ ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص 87؛ المزار الکبیر (ابن مشهدی)، ص 327؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 409.

2- بیان علامه مجلسی: «کان ملازماً لزیارته فی مده حیاته؛ آرزو می کند که کاش مجاور قبر امام بود تا می توانست مکرر ایشان را زیارت کند» (ملاذ الاخیار، ج 9، ص 118).

که با آمرزش گذشته و گناهان هفتاد سال، باز می گردند؟ آیا دوست نداری فردا از کسانی باشی که [در روز قیامت] بیرون می آیند، بی آنکه گناهی قابل پیگیری داشته باشند؟ آیا دوست نداری که فردا از کسانی باشی که با پیامبر خدا صلی الله علیه و آله مصافحه می کنند؟ (1)

نکته

در دعاهای اهل بیت علیهم السلام چنین آمده است: *يَا مَنْ يُعْطَى الْكَثِيرَ بِالْقَلِيلِ*؛ «ای خدایی که در برابر عمل اندک پاداش بسیار عنایت می کنی». (2)

پاداشی که خدای مهربان در برابر طاعت بشر تفضل می کند به لحاظ جود و کرم خویش است نه به لحاظ حجم فیزیکی بندگان. گاه کاری از نظر حجم فیزیکی چندان زیاد نیست ولی ارزش بالایی دارد. مانند نماز که در واجبات مهم ترین واجب محسوب می شود مگر چند قیام و قعود و چند ذکر و دعا دارد؟ یا گناه ابلیس مگر تنها یک سجده نکردن بیشتر بود؟

از این رو تنها حجم فیزیکی عمل مورد نظر نیست. ملاک ارزش، روح و حقیقتی است که در آن عمل وجود دارد و اثری که بر آن مترتب می گردد. این پاداش های فراوان که در روایات آمده است، باید با توجه به وسعت لطف و رحمت و عطیه الهی و عنایتی که خدای تعالی به حضرت سیدالشهداء علیه السلام دارد و قدردانی اش از فداکاری آن حضرت سنجیده و لحاظ شود.

از این گذشته برخی از پاداش ها و ارزش ها در جایی است که زائر آداب زیارت را رعایت نماید (3) و معرفت و بصیرت کامل به امام و پشیوای خود داشته باشد. و دستورات آن امام همام را در گفتار و رفتار زندگی خود جاری کند.

1- کامل الزیارات، ص 126؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 47؛ المزار الکبیر (ابن مشهدی)، ص 336؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 413.

2- مصباح المتعجد، ج 1، ص 353؛ جماع الاسبوع، ص 378.

3- به سوی بهشت، صدری، ص 32.

پیام آور خدا

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا حُسَيْنُ مَنْ خَرَجَ مِنْ مَنْزِلِهِ يُرِيدُ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ إِنْ كَانَ مَا شِئْنَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حَسَنَةً وَمَحَى عَنْهُ سَيِّئَةً حَتَّى إِذَا صَارَ فِي الْحَائِرِ كَتَبَهُ اللَّهُ مِنَ الْمُصَدِّحِينَ الْمُتَّجِبِينَ [الْمُفْلِحِينَ الْمُنْجِحِينَ] حَتَّى إِذَا قَضَى مَنَاسِكَهُ كَتَبَهُ اللَّهُ مِنَ الْفَائِزِينَ حَتَّى إِذَا أَرَادَ الْإِنصَادَ رَافَ أَتَاهُ مَلَكٌ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يُقْرُوكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ لَكَ اسْتَئْنِفِ الْعَمَلَ فَقَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضَى؛ «به نقل از حسین فرزند علی بن ثویر بن ابی فاخته: امام صادق علیه السلام به من فرمود: «ای حسین! هر کس از خانه اش به قصد زیارت حسین بن علی ابی طالب علیهما السلام بیرون آید، اگر پیاده باشد، خداوند، برای هر گامش حسنه ای را می نویسد و زشتکاری اش را از او می زداید و چون زیارتش را به پایان برد، خداوند، او را از رهایی یافتگان می نویسد، و چون بخواهد باز گردد، فرشته ای نزد او می آید و به او می گوید: «من، پیام آور خدایم. خداوند، به تو سلام می رساند و می فرماید: عمل، از سر گیر که گذشته ات آمرزیده شده».» (1)

برترین اعمال

أَبِي خَدِيجَةَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا يُبْلَغُ مِنْ زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ قَالَ أَفْضَلُ مَا يَكُونُ مِنَ الْأَعْمَالِ؛ «به نقل از ابو خدیجه: به امام صادق علیه السلام گفتم: چه چیزی [در ثواب] به زیارت قبر حسین علیه السلام می رسد؟ فرمود: «آن، برترین اعمال است».» (2)

جامانده از حج

كَتَبْتُ إِلَى الْعَبْدِ الصَّالِحِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنْ رَأَى سَيِّدُنَا أَنْ يُخْبِرَنِي بِأَفْضَلِ مَا جَاءَ بِهِ فِي زِيَارَةِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهَلْ تَعْدِلُ ثَوَابَ الْحَجِّ لِمَنْ فَاتَهُ؟ فَكَتَبَ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَعْدِلُ الْحَجَّ لِمَنْ فَاتَهُ الْحَجُّ؛ «به

1- کامل الزیارات، ص 132؛ المزار (شیخ مفید)، ص 30؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 43؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 449، باب 41.

2- کامل الزیارات، ص 141؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 500.

نقل از ابراهیم بن عقیبه: به بنده صالح امام جواد یا امام هادی علیهما السلام نوشتیم: اگر سه روز ما صلاح می داند، مرا از برترین چیزی که درباره زیارت حسین علیه السلام روایت شده، خبر دهد، و آیا زیارت کسی که به حج نرسیده، برابر با حج، پاداش دارد؟ امام علیه السلام نوشت: [زیارت حسین علیه السلام] برای کسی که حج را از دست داده، برابر با حج است». (1)

هر قدم

ششمین رهبر شیعیان حضرت صادق علیه السلام می فرمایند: مَنْ أَتَى قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا شِئَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ أَلْفَ حَسَنَةٍ وَمَحَا عَنْهُ أَلْفَ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَهُ أَلْفَ دَرَجَةٍ؛ «هر کس پیاده به نزد قبر حسین علیه السلام بیاید، خداوند، برای هر قدمش هزار حسنه می نویسد و هزار زشتکاری را از او می زداید و او را هزار درجه، بالا می برد». (2)

حق خدا و رسول

امام صادق علیه السلام می فرمایند: لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ حَجَّ دَهْرَهُ ثُمَّ لَمْ يَزُرِ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لَكَانَ تَارِكًا حَقًّا مِنْ حُقُوقِ اللَّهِ وَحُقُوقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِأَنَّ حَقَّ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ؛ «اگر یکی از شما، در تمام روزگارش حج بگذارد، اما حسین بن علی علیهما السلام را زیارت نکند، حقی از حقوق خدا و پیامبر خدا صلی الله علیه و آله را وا گذاشته است؛ زیرا حق حسین علیه السلام، فریضه ای است از سوی خدای متعال و بر هر مسلمانی، واجب است». (3)

دستور به زیارت

معدن علم و دانش حضرت باقر علیه السلام می فرمایند: مُرُوا شَيْعَتَنَا بِزِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّ إِيْتَانَهُ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَيَمُدُّ فِي الْعُمُرِ وَيُدْفَعُ مَدَافِعَ السَّوْءِ وَإِيْتَانَهُ مُفْتَرَضٌ

1- کامل الزیارات، ص 157؛ مستدرک الوسائل، ج 10، ص 267.

2- کامل الزیارات، ص 133؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 440.

3- کامل الزیارات، ص 132؛ المزار (شیخ مفید)، ص 27؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 42؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 428.

عَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ يُقَرُّ لِلْحُسَيْنِ بِالْإِمَامَةِ مِنَ اللَّهِ؛ «امر کنید شیعیان ما را به زیارت قبر حضرت حسین بن علی علیهما السلام چه آنکه زیارت آن حضرت رزق و روزی را زیاد و عمر را طولانی کرده و اموری که بدی و شر را جلب می کنند دفع می نماید. و زیارت آن حضرت بر هر مؤمنی که اقرار به امامت حضرتش از طرف حق تعالی دارد واجب و لازم است». (1)

زیارت واجب

عَنْ أُمِّ سَعِيدٍ الْأَحْمَسِيَّةِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَتْ قَالَ لِي يَا أُمَّ سَعِيدٍ تَزُورِينَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ؟ قَالَتْ قُلْتُ نَعَمْ. فَقَالَ لِي زُورِيهِ فَإِنَّ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ وَاجِبَةٌ عَلَى الرَّجَالِ وَالنِّسَاءِ؛ «به نقل از امّ سعید احمسی: امام صادق علیه السلام به من فرمود: ای امّ سعید! آیا قبر حسین علیه السلام را زیارت می کنی؟ گفتم: آری. امام علیه السلام به من فرمود: او را زیارت کن، که زیارت قبر حسین علیه السلام بر مردان و زنان، واجب است». (2)

ایمان ناقص

امام باقر علیه السلام می فرمایند: مَنْ لَمْ يَأْتِ قَبْرَ الْحُسَيْنِ مِنْ شِيعَتِنَا كَانَ مُنْتَقِصَ الْإِيمَانِ مُنْتَقِصَ الدِّينِ؛ «هر کس از پیروان ما که نزد قبر حسین علیه السلام نیاید، ایمان و دینش ناقص است». (3)

ادعای شیعه ما!

امام صادق علیه السلام می فرمایند: مَنْ لَمْ يَأْتِ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ يَزْعُمُ أَنَّهُ لَنَا شِيعَةٌ حَتَّى يَمُوتَ فَلَيْسَ هُوَ لَنَا بِشِيعَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَهُوَ مِنْ ضَيْفَانِ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛ «هر

1- کامل الزیارات، ص 151؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 42؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 413.

2- کامل الزیارات، ص 122؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 437. برای توضیح روایات و جوب رجوع شود به کتاب: زیاره الامام الحسین علیه السلام بحث استدلالی فی روایات الوجوب، الشیخ رافد التمیمی، مرکز الدراسات التخصصیه فی النهضه الحسینیّه، 1435 هجری.

3- کامل الزیارات، ص 193؛ المزار (شیخ مفید)، ص 56؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 432.

کس ادعا کند شیعه ماست، اما به زیارت قبر حسین علیه السلام نیاید تا بمیرد، شیعه ما نیست، و اگر جزو بهشتیان شود، از میهمانان اهل بهشت است» (1).

خیر فراوان

پیشوای راستگویان حضرت صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ لَمْ يَزُرْ قَبْرَ الْحُسَيْنِ ع فَقَدْ حُرِمَ خَيْرًا كَثِيرًا وَنُقِصَ مِنْ عُمُرِهِ سَنَةٌ؛ «هر کس قبر حسین علیه السلام را زیارت نکند، از خیر فراوانی محروم مانده است و یک سال از عمرش کم می شود» (2).

چقدر جفا؟

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا سَدِيرُ تَزُورُ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي كُلِّ يَوْمٍ؟ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَا قَالَ فَمَا أَجْفَاكُمْ قَالَ فَتَزُورُونَهُ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ قُلْتُ لَا قَالَ فَتَزُورُونَهُ فِي كُلِّ شَهْرٍ؟ قُلْتُ لَا قَالَ فَتَزُورُونَهُ فِي كُلِّ سَنَةٍ؟ قُلْتُ قَدْ يَكُونُ ذَلِكَ قَالَ يَا سَدِيرُ مَا أَجْفَاكُمْ لِلْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَلْفَ أَلْفِ مَلِكٍ شُعْتُ غُبْرُ يَبْكُونَ وَيَزُورُونَ لَا يَفْتُرُونَ؛ «به نقل از سدير: امام صادق عليه السلام فرمود: ای سدير! قبر حسين عليه السلام را هر روز زیارت می کنی؟ گفتم فدایت شوم! نه. فرمود: چه قدر جفا کارید! [سپس] فرمود: هر هفته، او را زیارت می کنید؟ گفتم: نه. فرمود: هر ماه، او را زیارت می کنید؟ گفتم: نه. فرمود: هر سال او را زیارت می کنید؟ گفتم گاهی چنین می شود. فرمود: ای سدير! چقدر به حسين عليه السلام جفا می کنید! آیا نمی دانی که خداوند دو هزار فرشته پریشان غبار آلود دارد که [کنار قبر حسین علیه السلام] بدون خستگی، بر او می گریند و زیارتش می کنند» (3).

1- کامل الزیارات، ص 193؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 432.

2- کامل الزیارات، ص 151؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 431.

3- الکافی، ج 4، ص 589؛ کامل الزیارات، ص 291؛ کتاب من لایحضره الفقیه، ج 2، ص 599؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 494.

جبران هزینہ

عَنِ الْحَلْبِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي حَدِيثٍ طَوِيلٍ قَالَ: قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا تَقُولُ فِيْمَنْ تَرَكَ زِيَارَتَهُ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ؟ قَالَ أَقُولُ إِنَّهُ قَدْ عَقَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَعَقَّنَا وَاسْتَحَفَّ بِأَمْرِ هُوَ لَهُ وَمَنْ رَأَاهُ كَانَ اللَّهُ لَهُ مِنْ وَرَاءِ حَوَائِجِهِ - وَكُنْفِي مَا أَهَمَّهُ مِنْ أَمْرِ دُنْيَاةٍ وَإِنَّهُ لَيَجْلِبُ الرِّزْقَ عَلَى الْعَبْدِ وَيُخْلِفُ عَلَيْهِ مَا أَنْفَقَ - وَيَغْفِرُ لَهُ ذُنُوبَ خَمْسِينَ سَنَةً وَيَرْجِعُ إِلَى أَهْلِهِ وَمَا عَلَيْهِ وَرْزٌ وَلَا خَطِيئَةٌ إِلَّا وَقَدْ مُجِيتٌ مِنْ صَحِيْفَتِهِ؛ «به نقل از حلبی: به امام صادق علیه السلام گفتم: فدایت شوم! درباره کسی که می تواند حسین علیه السلام را زیارت کند، اما آن را او می گذارد، چه می گویی؟ امام علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و ما را نافرمانی کرده و کاری را که به سود اوست، سبک شده است. هر کس حسین علیه السلام را زیارت کند، خداوند در پی حاجت های اوست و آنچه از کارهای دنیا که او اندیشناک کرده، برایش کفایت می شود [و حل می گردد]. این زیارت، روزی را به سوی بنده می کشد و آنچه را هزینہ کرده، جبران می کند و گناهان پنجاه ساله اش آمرزیده می شود و در حالی به سوی خانواده اش باز می گردد که هیچ گناه و خطایی نیست جز آنکه از نامه عملش محو می شود» (1).

فرود فرشتگان

امام صادق علیه السلام: ... فَإِنْ هَلَكَ فِي سَفَرِهِ نَزَلَتِ الْمَلَائِكَةُ فَعَسَلَتْهُ وَفَتَحَتْ لَهُ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ وَيَدْخُلُ عَلَيْهِ رَوْحُهَا حَتَّى يُنْشَرَ وَإِنْ سَلِمَ فُتِحَ لَهُ الْبَابُ الَّذِي يَنْزِلُ مِنْهُ الرِّزْقُ وَيُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ أُنْفَقَهُ عَشْرَةٌ أَلْفٍ دِرْهَمٍ وَذُخِرَ ذَلِكَ لَهُ فَإِذَا حُشِرَ رَقِيلٌ لَهُ لِكِ بِكُلِّ دِرْهَمٍ عَشْرَةٌ أَلْفٍ دِرْهَمٍ وَإِنَّ اللَّهَ نَظَرَ لَكَ وَذَخَرَهَا لَكَ عِنْدَهُ؛ «و اگر [زائر امام حسین علیه السلام] در سفرش بمیرد، فرشتگان، فرود می آیند و او را غسل می دهند و دری به سوی بهشت برایش گشوده می شود که روحش از آن وارد می شود تا آن گاه که محشور شود و اگر سالم برسد، دری از روزی بر او گشوده می شود و برایش در برابر هر

1- کامل الزیارات، ص 128؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 45؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 429.

درهمی که هزینه کرده، ده هزار درهم می دهند و آن را برایش می اندوزند، و چون محشور شود، به او گفته می شود: برای تو در برابر هر درهمی، ده هزار درهم است. خداوند، سود تو را در نظر داشته و آن را نزد خود، برایت اندوخته است». (1)

یک سال و یک عمر

امام صادق علیه السلام یا امام کاظم علیه السلام: يَقُولُ مَنْ أَتَى عَلَيْهِ حَوْلٌ لَمْ يَأْتِ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَقَصَ اللَّهُ مِنْ عُمْرِهِ حَوْلًا وَلَوْ قُلْتُ إِنَّ أَحَدَكُمْ يَمُوتُ قَبْلَ أَجَلِهِ بِثَلَاثِينَ سَنَةً لَكُنْتُ صَادِقًا وَذَلِكَ أَنَّكُمْ تَتْرَكُونَ زِيَارَتَهُ فَلَا تَدَعُوهَا يَمُدُّ اللَّهُ فِي أَعْمَارِكُمْ وَيَزِيدُ فِي أَرْزَاقِكُمْ وَإِذَا تَرَكْتُمْ زِيَارَتَهُ نَقَصَ اللَّهُ مِنْ أَعْمَارِكُمْ وَأَرْزَاقِكُمْ؛ «هر کس، یک سال بر او بگذرد و نزد قبر حسین علیه السلام نیاید، خداوند، یک سال از عمرش می کاهد، و اگر بگویم که گاهی یکی از شما، سی سال پیش از فرا رسیدن اجلش می میرد، راست گفته ام؛ زیرا شما، زیارت او را وا می گذارید. پس آن را وامگذارید تا خداوند، عمرهایتان را طولانی کند و بر روزی هایتان بیفزاید و چون زیارتش را واگذارید، خداوند، از عمرها و روزی هایتان می کاهد». (2)

میان من و حسین علیه السلام!

عَنْ أَبِي الْجَارُودِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ لِي كَمْ بَيْنَكَ وَبَيْنَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ قُلْتُ يَوْمٌ لِلرَّكَبِ وَيَوْمٌ وَبَعْضُ يَوْمٍ لِلْمَاشِي قَالَ أَفْتَأْتِيهِ كُلَّ جُمُعَةٍ قُلْتُ لَا مَا آتِيهِ إِلَّا فِي حِينٍ قَالَ مَا أَجْفَأُكُمْ أَمَا لَوْ كَانَ قَرِيبًا مِنَّا لَاتَّخَذْنَا هِجْرَةَ أَى نُهَاجِرُ إِلَيْهِ؛ «به نقل از ابوجارود: امام باقر علیه السلام به من فرمود: میان شما و [مرقد] حسین علیه السلام چقدر راه است؟ گفتم: یک روز راه، برای سواره و یک روز و چند ساعت، برای پیاده. فرمود: آیا هر هفته به زیارتش می روی؟ گفتم: نه. جز گاه به گاه نمی روم. فرمود: چقدر جفا کاری! هشیار باشید که اگر به ما نزدیک بود، آن را هجرتگاه خود قرار می دادیم». (3)

1- کامل الزیارات، ص 128؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 45؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 429.

2- کامل الزیارات، ص 151؛ المزار (شیخ مفید)، ص 52؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 52؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 430.

3- کامل الزیارات، ص 239؛ ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص 88؛ المزار (شیخ مفید)، ص 226.

چه کسی برود؟

عَلِيٌّ بْنُ مَيْمُونٍ الصَّائِغِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: يَا عَلِيُّ بَلِّغْنِي أَنْ قَوْمًا مِنْ شَيْعَتِنَا يَمُرُّ بِأَحَدِهِمُ السَّنَهُ وَالسَّنَتَانِ لَا يَزُورُونَ الْحَسَّ بْنَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنِّي أَعْرِفُ أَنَا سَأَ كَثِيرَةً بِهِ ذِهِ الصَّفَةِ قَالَ أَمَا وَاللَّهِ لِحَظِّهِمْ أَحْطُتُوا وَعَنْ تَوَابِ اللَّهِ زَاغُوا وَعَنْ جِوَارِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ تَبَاعَدُوا قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ فِي كَمِ الزِّيَارَةِ؟ قَالَ يَا عَلِيُّ إِنَّ قَدَرْتَ أَنْ تَزُورَهُ فِي كُلِّ شَهْرٍ فَافْعَلْ قُلْتُ لَا أَصِلُ إِلَيْكَ لِأَنِّي أَعْمَلُ بِيَدِي وَأُمُورُ النَّاسِ بِيَدِي وَلَا أَقْدِرُ أَنْ أُغَيِّبَ وَجْهِي عَنْ مَكَانِي يَوْمًا وَاحِدًا قَالَ أَنْتَ فِي عَذْرِ وَمَنْ كَانَ يَعْمَلُ بِيَدِهِ وَإِنَّمَا عَنَيْتُ مَنْ لَا يَعْمَلُ بِيَدِهِ مِمَّنْ إِنْ خَرَجَ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ هَانَ ذَلِكَ عَلَيْهِ أَمَا إِنَّهُ مَا لَهُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ عَذْرِ وَلَا عِنْدَ رَسُولِهِ مِنْ عَذْرِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قُلْتُ فَإِنْ أَخْرَجَ عَنْهُ رَجُلًا فَيَجُوزُ ذَلِكَ؟ قَالَ نَعَمْ وَخُرُوجُهُ بِنَفْسِهِ أَعْظَمُ أَجْرًا وَخَيْرًا لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ يَرَاهُ رَبُّهُ سَاهِرَ اللَّيْلِ لَهُ تَعَبُ النَّهَارِ يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ نَظْرَةً تُوَجِّبُ لَهُ الْفِرْدَوْسَ الْأَعْلَى مَعَ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ فَتَنَافَسُوا فِي ذَلِكَ وَكُونُوا مِنْ أَهْلِهِ؛ «به نقل از علی بن ميمون صائغ: امام صادق علیه السلام فرمود: ای علی! به من خبر رسیده که گروهی از شیعیان ما، یک سال و دو سال برایشان می گذرد و حسین علیه السلام را زیارت نمی کنند. گفتیم فدایت شوم! من مردم بسیاری را می شناسم که این گونه اند. فرمود: هان، که به خدا سوگند در نصیب و حظ خود خطا کردند و از پاداش الهی منحرف گشتند و از جوار محمد صلی الله علیه و آله دور شدند! گفتیم فدایت شوم! زیارت چند وقت یک بار باشد؟ فرمود: ای علی! اگر می توانی او را در هر ماه زیارت کنی این کار را بکن. گفتیم این مقدار نمی رسم؛ زیرا من با دست و بازویم کار می کنم [علی بن ميمون، زرگر بوده است] و کارهای مردم در دست من است و نمی توانم یک روز هم از مغازه ام غیبت کنم. فرمود تو و هر کس که با بازویش کار می کند عذر دارید، مقصود من کسی است که با دست و بازویش کار نمی کند و اگر هر هفته هم بیرون برود بر او گران نمی آید هشیار باشید که او نزد خدا و پیامبرش در روز قیامت، عذری ندارد. گفتیم: اگر به جای خود، مردی را برای زیارت روانه کنم جایز است؟ فرمود: آری؛ و [اگر] خودش برود پاداش بیشتر و برکت بیشتری نزد خدایش دارد. پروردگارش او را می بیند که

برای او شب زنده دار است و روزها در رنج و سختی است. پس به او نگاه عنایتی می اندازد که فردوس برین را به همراه محمد و اهل بیتش برایش واجب می کند، پس برای این رقابت کنید و اهل آن باشید». (1)

فقیر و توانگر

امام صادق علیه السلام: حَقُّ عَلَى الْغَنِيِّ أَنْ يَأْتِيَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي السَّنَةِ مَرَّتَيْنِ وَحَقُّ عَلَى الْفَقِيرِ أَنْ يَأْتِيَهُ فِي السَّنَةِ مَرَّةً؛ «بر توانگر، لازم است که هر سال دو بار به زیارت قبر حسین بن علی علیهما السلام بیاید و بر فقیر لازم است که سالی یک بار». (2)

قدم با معرفت

امام صادق علیه السلام می فرماید: أَخْبَرَنِي أَبِي أَنَّ مَنْ خَرَجَ إِلَى قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَارِفًا بِحَقِّهِ غَيْرَ مُسْتَكْبِرٍ وَبَلَغَ الْفِرَاتَ وَوَقَعَ فِي الْمَاءِ وَخَرَجَ مِنَ الْمَاءِ كَانِ مِثْلَ الَّذِي يَخْرُجُ مِنَ الذُّنُوبِ وَإِذَا مَشَى إِلَى الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَرَفَعَ قَدَمًا وَوَضَعَ أُخْرَى كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ وَمَحَا عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ؛ «هر کس با معرفت و بدون تکبر به سوی قبر حسین علیه السلام به راه بیفتد و به رود فرات برسد و در آب فرورود و بیرون آید مانند کسی است که از گناهانش بیرون می آید و چون به سوی حسین علیه السلام برود و یک قدم بردارد و یک قدم بگذارد خداوند [در کارنامه عملش] ده کار خوب برایش می نویسد و ده کار بد او را می زداید». (3)

قدم بی تکبر

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ أَرَادَ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا أَشْرًا وَلَا بَطْرًا وَلَا رِيَاءً وَلَا سُمْعَةً مُحَصَّصَتَ ذُنُوبَهُ كَمَا يُمَحَّصُ الثَّوْبُ فِي الْمَاءِ فَلَا يَبْقَى عَلَيْهِ دَنْسٌ وَيَكْتُبُ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ حَجَّةً وَكُلُّ مَا رَفَعَ قَدَمَهُ عُمْرَةً؛ «هر کس آهنگ زیارت قبر حسین علیه السلام را

1- کامل الزیارات، ص 295؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 534.

2- کامل الزیارات، ص 293؛ المزار (شیخ مفید)، ص 29؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 437.

3- تهذیب الاحکام، ج 2، ص 52؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 484.

داشته باشد، اما نه از سرِ کبر و غرور و یا ریا کاری و رسیدن آوازه اش به همگان، گناهانش زُدوده می شوند همان گونه که جامه در آب پاکیزه می شود و چرکی بر آن نمی ماند و خداوند در برابر هرگامی یک حج برای او می نویسد و هرگاه قدمش را بر می دارد عمره ای برایش می نویسد.» (1)

دعای مستجاب

عَنْ شُعَيْبِ الْعَقْرُقُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قُلْتُ لَهُ مَنْ أَتَى قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا لَهُ مِنَ الثَّوَابِ وَالْأَجْرِ؟ جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ يَا شُعَيْبُ مَا صَلَّى عِنْدَهُ أَحَدٌ الصَّلَاةَ إِلَّا قَبِلَهَا اللَّهُ مِنْهُ وَلَا دَعَا عِنْدَهُ أَحَدٌ دَعْوَةً إِلَّا اسْتَجِيبَ لَهُ عَاجِلَةً وَأَجَلَةً فَقُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ زِدْنِي فِيهِ قَالَ يَا شُعَيْبُ أَيَسَّرَ مَا يُقَالُ لِرِزَائِرِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَدْ غُفِرَ لَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ فَاسْتَأْنِفْ عَمَلًا جَدِيدًا؛ «به نقل از شُعَيْبِ عَقْرُقُونِي به امام [صادق علیه السلام] گفتم فدایت شوم! کسی که نزد قبر حسین علیه السلام بیاید چه پاداش و اجری دارد؟ فرمود: ای شعیب! هیچ کس نزد او نماز نمی خواند جز آنکه خداوند از او می پذیرد و هیچ کس نزد او دعا نمی کند جز آنکه دعایش برای این دنیا و آن دنیا مستجاب می شود. گفتم: فدایت شوم! برایم بیشتر بگو. فرمود: ای شعیب! کمترین چیزی که به زائر حسین علیه السلام گفته می شود این است ای بنده خدا! آمرزیده شدی دوباره از نو عمل از سر گیر.» (2)

ملاقات خدا

امام رضا علیه السلام می فرماید: يَا ابْنَ شَيْبِ بْنِ سَرْكَ أَنْ تَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا ذَنْبَ عَلَيْكَ فَزُرِ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ «به نقل از ریان بن شیب از امام رضا علیه السلام اگر خوش داری که خداوند را پاک و بدون گناه ملاقات کنی، حسین علیه السلام را زیارت کن.» (3)

1- کامل الزیارات، ص 144؛ المزار (شیخ مفید)، ص 46؛ المقنعه، ص 468؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 44؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 446.

2- کامل الزیارات، ص 252؛ المزار (شیخ مفید)، ص 135؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 538.

3- الامالی (صدوق)، ص 130؛ إقبال اعمال، ج 2، ص 545؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 417.

حق و حرمت

امام کاظم علیه السلام می فرمایند: اُذْنِي مَا يُثَابُ بِهِ زَائِرُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِسَطِّ الْفُرَاتِ إِذَا عَرَفَ حَقَّهُ وَحُرْمَتَهُ وَوَلَايَتَهُ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ؛ «کمترین پاداش زائر ابا عبدالله الحسین علیه السلام در کنار رود فرات، آمرزش گناهان پیشین و پسین اوست، اگر حق و حرمت و ولایت او را بداند». (1)

بشارت

عَنْ جَابِرِ الْجُعْفِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِلْمُفَضَّلِ كَمْ بَيْنَكَ وَبَيْنَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ قُلْتُ يَا أَبَتِ وَأُمِّي يَوْمَ وَبَعْضُ يَوْمٍ آخَرَ قَالَ فَتَزُورُهُ؟ فَقَالَ نَعَمْ قَالَ فَقَالَ أَلَا أُبَشِّرُكَ أَلَا أُفْرِحُكَ بِبَعْضِ ثَوَابِهِ؟ قُلْتُ بَلَى جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ لِيَأْخُذُ فِي جِهَازِهِ - وَيَتَهَيَّأُ لِيَزَارَتِهِ فَيَبْتَاسُ بِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ فَإِذَا خَرَجَ مِنْ بَابِ مَنْزِلِهِ رَاكِبًا أَوْ مَاشِيًا - وَكَلَّ اللَّهُ بِهِ أَرْبَعَةَ آلَافٍ مَلَكٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ حَتَّى يُوَفِّيَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ «به نقل از جابر جعفی امام صادق علیه السلام به مُفَضَّل فرمود: میان تو و قبر حسین علیه السلام، چقدر راه است؟ گفت: پدر و مادرم فدایت باد! یک روز و چند ساعت. فرمود: آیا او را زیارت می کنی؟ گفت: آری. فرمود آیا به تو بشارت دهم؟ آیا تو را به بخشی از پاداش آن [خبر دهم و] شاد سازم؟ گفتم: آری فدایت شوم! فرمود: مردی از شما وسایلش را برمی دارد و برای زیارت او آماده می شود. پس اهل آسمان، بشارت او را به یکدیگر می دهند و چون از درِ خانه اش بیرون می رود، پیاده یا سواره، خداوند چهار هزار فرشته از میان فرشتگان بر او می گمارد که بر او درود بفرستند تا به قبر حسین علیه السلام برسد». (2)

1- الکافی، ج 4، ص 582؛ کامل الزیارات، ص 153؛ کتاب من لا یحضره الفقیه، ج 1، ص 581؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 410.

2- کامل الزیارات، ص 206؛ المزار الکبیر (ابن مشهدی)، ص 435.

روز شمار عمر

امام صادق علیه السلام می فرماید: **إِنَّ أَيَّامَ زَائِرِي الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لَا تُعَدُّ مِنْ آجَالِهِمْ**؛ «روز های زیارت زائر حسین علیه السلام جزو عمرشان حساب نمی شود». (1)

زائر خوشبخت

امام صادق علیه السلام می فرماید: **قَالَ لِي يَا عَبْدَ الْمَلِكِ لَا تَدَعُ زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ وَمُرَّ أَصْحَابِكَ بِذَلِكَ يَمُدُّ اللَّهُ فِي عُمْرِكَ وَيَزِيدُ اللَّهُ فِي رِزْقِكَ وَيُحْيِيكَ اللَّهُ سَعِيداً وَلَا تَمُوتُ إِلَّا سَعِيداً وَيَكْتُبُكَ سَعِيداً**؛ «به نقل از خثعمی امام [صادق علیه السلام] به من فرمود ای عبدالملک! زیارت امام حسین علیه السلام را وامگذار و یارانت را به آن فرمان بده که خداوند عمرت را طولانی می کند و روزی ات را می افزاید و تو را خوش بخت می دارد و جز خوش بخت از دنیا نمی روی و تو را جزو نیک بختان می نویسد». (2)

کشته اشک

امام حسین علیه السلام می فرماید: **أَنَا قَتِيلُ الْعَبْرَةِ قُتِلْتُ مَكْرُوباً وَحَقِيقٌ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَأْتِيَنِي مَكْرُوبٌ إِلَّا رَدَّهٗ وَقَلَبَهُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُوراً**؛ «من کشته اشکم به رنج [و سختی] شهید شدم و برای خدا سزاوار است که رنجیده ای نزد من نیاید مگر آنکه او را با دل شادی به خانواده اش باز گرداند». (3)

1- تهذیب الاحکام، ج 6، ص 43؛ المزار (شیخ مفید)، ص 32؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 414. بیان علامه مجلسی: «قوله علیه السلام: لا تعد من آجالهم ظاهره أن تلك الأيام تزداد على ما قدر له من العمر، فيلزم أن لا يموت أحد في طريق زیارته علیه السلام. ويمكن أن يقال: لعله إن لم يقصد زیاره كان يموت قبل خروجه، أو يقال: هذا في زیاره المقبوله. ولعل الأظهر أن يحمل على أنه لا يحاسب على تلك الأيام يوم القيامة، أي: لا تعد من آجالهم وأعمالهم التي يحاسبون عليها» (ملاذ الاخیار، ج 9، ص 112). در کامل زیارات، ص 136، قبل از «لَا تُعَدُّ» چنین آمده است «لَا تُحَسَبُ مِنْ أَعْمَارِهِمْ».

2- کامل زیارات، ص 152؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 431؛ بحار الانوار، ج 98، ص 47.

3- کامل زیارات، ص 109؛ ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، ص 98؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 422.

تعجب!

امام صادق علیه السلام: عَجَبًا لِأَقْوَامٍ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ شِيعَةٌ لَنَا وَيُقَالُ إِنَّ أَحَدَهُمْ يَمُرُّ بِهِ دَهْرُهُ وَلَا يَأْتِي قَبْرَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ جَفَاءً مِنْهُ وَ [تَهَاوُنًا وَعَجْزًا وَكَسَلًا] تَهَاوَنَ وَعَجَزَ وَكَسَلَ أَمَا وَاللَّهِ لَوْ يَعْلَمُ مَا فِيهِ مِنَ الْفَضْلِ مَا تَهَاوَنَ وَلَا كَسَلَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ وَمَا فِيهِ مِنَ الْفَضْلِ؟ قَالَ فَضْلٌ وَخَيْرٌ كَثِيرٌ أَمَا أَوَّلُ مَا يُصِيبُهُ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ مَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ وَيُقَالُ لَهُ اسْتَأْنَفَ الْعَمَلَ؛ «تعجب است از گروهی که می پندارند شیعه هستند ولی گفته می شود روزگار بر ایشان می گذرد و احدی از ایشان به زیارت قبر حسین علیه السلام نمی روند، چه از روی جفا بوده و چه تنبلی و سستی کرده و چه عاجز و ناتوان باشند و چه کسلی و بی حالی منشأ آن باشند، به خدا سوگند اگر می دانستند در زیارت آن حضرت چیست هرگز تنبلی و کسلی را به خود راه نمی دادند. عرض کردم: فدایت شوم: چه فضیلتی در آن می باشد؟ حضرت فرمود: فضل و خیر بسیاری در آن می باشد، اولین خیری که به زائر می رسد آن است که گناهان گذشته اش را خداوند آمرزیده و به او خطاب می شود: از ابتداء شروع به عمل کن». (1)

دعای ملکوتیان

امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ يَدْعُو لِزُورِهِ [حسین علیه السلام] فِي السَّمَاءِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَدْعُو لَهُمْ فِي الْأَرْضِ؛ «آنان که در آسمان برای زائرین امام حسین علیه السلام دعا می کنند بیش از کسانی هستند که در زمین برای آنان دعا می نمایند». (2)

آتش و هیزم

امام صادق علیه السلام می فرماید: أَنَّ زَائِرَهُ لِيَخْرُجَ مِنْ رَحْلِهِ فَمَا يَلْعُقُ فَيْئُهُ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا دَعَا لَهُ فَإِذَا وَقَعَتِ الشَّمْسُ عَلَيْهِ أَكَلَتْ ذُنُوبَهُ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ وَمَا تَبْقَى الشَّمْسُ عَلَيْهِ مِنْ ذُنُوبِهِ شَيْئًا فَيَنْصَرِفُ وَمَا عَلَيْهِ ذَنْبٌ؛ «زائر حسین علیه السلام وقتی به قصد زیارت

1- کامل الزیارات، ص 292؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 435.

2- الکافی، ج 4، ص 583؛ کامل الزیارات، ص 117؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 413.

از خانه اش خارج شد سایه اش به چیزی نمی افتد مگر آن چیز برایش دعا می نماید، و هنگامی که آفتاب بر او تابید گناهانش را می خورد همان طوری که آتش هیزم را می خورد، و آفتاب هیچ گناهی را بر او باقی نمی گذارد، بنابراین از زیارت بر می گردد در حالی که هیچ گناهی بر او نیست». (1)

آیا اهل بهشتی؟

امام باقر علیه السلام می فرمایند: مَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْلَمَ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَعْرِضُ حُبَّنَا عَلَى قَلْبِهِ فَإِنْ قَبِلَهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَمَنْ كَانَ لَنَا مُحِبًّا فَلْيَزْعَبْ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَمَنْ كَانَ لِلْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ زَوَّارًا عَرَفْنَاَهُ بِالْحُبِّ لَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ وَكَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؛ کسی که می خواهد بداند آیا اهل بهشت هست یا نه، پس حبّ و دوستی ما را بر دلش عرضه کند. اگر دلش آن را پذیرفت پس او مؤمن است و کسی که محب و دوست دار ما است باید در زیارت امام حسین علیه السلام راغب باشد، بنابراین شخصی که زائر امام حسین علیه السلام باشد ما او را محب خود می دانیم و از اهل بهشت خواهد بود». (2)

شوق زیارت

امام باقر علیه السلام می فرمایند: لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي زِيَارَةِ قَبْرِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَ الْفَضْلِ لَمَاتُوا شَوْقًا وَتَقَطَّعَتْ أَنْفُسُهُمْ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ؛ «اگر مردم می دانستند که در زیارت قبر حضرت حسین بن علی علیهما السلام چه فضل و ثوابی است حتماً از شوق و ذوق قالب تهی می کردند و به خاطر حسرت ها، نفس هایشان به شماره افتاده و قطع خواهد شد». (3)

مرا می شناسی؟

امام صادق علیه السلام می فرمایند: يُنَادِي مُنَادٍ أَيْنَ زُوَّارُ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ فَيَقُومُ أَنَاْسٌ كَثِيرٌ فَيَقَالُ لَهُمْ خُذُوا بِيَدِ مَنْ أَحَبَبْتُمْ انْطَلِقُوا بِهِمْ إِلَى الْجَنَّةِ فَيَأْخُذُ الرَّجُلُ مَنْ أَحَبَّ حَتَّى إِنَّ

1- کامل الزیارات، ص 297؛ الدرود الواقیه، ص 75؛ بحار الانوار، ج 98، ص 15.

2- کامل الزیارات، ص 193؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 432.

3- کامل الزیارات، ص 142؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 453.

الرَّجُلِ مِنَ النَّاسِ يَقُولُ لِرَجُلٍ يَا فُلَانُ أَمَا تَعْرِفُنِي؟ أَنَا الَّذِي قُمْتُ لَكَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا فَيَدْخُلُهُ الْجَنَّةُ لَا يَدْفَعُ وَلَا يُمْنَعُ؛ «[در روز قیامت] منادی ندا می کند: زوّار قبر امام حسین علیه السلام در کجا هستند؟! خلق بسیاری به پا می خیزند. پس به ایشان گفته می شود: دست هر کسی را که دوست دارید بگیرید و آنها را به بهشت ببرید، پس شخصی که جزء زائرین است هر کسی را که بخواهد گرفته و به بهشت می برد حتی بعضی از مردم به برخی دیگر می گویند: ای فلانی من را می شناسی؟ من کسی هستم که در فلان روز در فلان مجلس برای تو ایستاده و احترام از تو نمودم پس من را نیز دریاب، زائر او را نیز گرفته و به بهشت داخل نموده بدون اینکه دافع و مانعی در بین باشد». (1)

ضامن حاجت ها

امام صادق علیه السلام می فرماید: إِذَا اغْتَسَا لَمُوا نَادَاهُمْ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا وَفَدَ اللَّهُ أَبْشِرُوا بِمُرَافَقَتِي فِي الْجَنَّةِ ثُمَّ نَادَاهُمْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَا ضَامِنٌ لِقَضَاءِ حَوَائِجِكُمْ وَدَفْعِ الْبَلَاءِ عَنْكُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ «وقتی زوّار غسل کردند حضرت محمد صلی الله علیه و آله ایشان را مورد نداء قرار داده و می فرماید: ای مسافران خدا! بشارت باد بر شما که در بهشت با من هستید. سپس امیرالمؤمنین علیه السلام به ایشان نداء نموده و می فرماید: من ضامنم که حوائج شما را برآورده نموده و بلاء را در دنیا و آخرت از شما دفع کنم». (2)

رئیس شیعه

قَالَ لِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ يَا أَبَانَ مَتَى عَهْدُكَ بِقَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ قُلْتُ لَا وَاللَّهِ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مَا لِي بِهِ عَهْدٌ مُنْذُ حِينَ فَقَالَ سَدَّ بَحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَأَنْتَ مِنْ رُؤَسَاءِ الشِّيْعَةِ تَتْرِكُ زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا تَزُورُهُ؟! «أبان بن تغلب می گوید: امام صادق علیه السلام به من فرمودند: ای ابان چه وقت قبر حسین علیه السلام را زیارت کردی؟» گفتم: به خدا

1- کامل الزیارات، ص 167؛ مستدرک الوسائل، ج 10، ص 236.

2- کامل الزیارات، ص 133؛ تهذیب الاحکام، ج 6، ص 53؛ المزار الکبیر (مشهدی)، ص 330؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 485.

سوگند ای پسر رسول خدا صلی الله علیه و آله تا به حال به زیارت آن حضرت نرفته ام. حضرت فرمود: «سبحان الله، تو از روسای شیعه هستی و زیارت امام حسین علیه السلام را ترک می کنی، به زیارتش نمی روی؟!». (1)

انگشت نما

عَنْ قَائِدٍ [فَائِدٍ] عَنْ عَبْدِ صَالِحٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ إِنَّ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَدْ زَارَهُ النَّاسُ مَنْ يَعْرِفُ هَذَا الْأَمْرَ وَمَنْ يُنْكِرُهُ وَرَكِبَتْ إِلَيْهِ النِّسَاءُ وَوَفَّعَ حَالُ الشُّهْرَةِ - وَقَدِ انْتَبَضْتُ مِنْهُ لِمَا رَأَيْتُ مِنَ الشُّهْرَةِ قَالَ فَمَكَثَ مَلِيًّا لَا يُجِيبُنِي ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيَّ فَقَالَ يَا عِرَاقِي إِنَّ شَهْرًا أَنْفُسَهُمْ فَلَا تَشْهَرُ أَنْتَ نَفْسَكَ فَوَاللَّهِ مَا أَتَى الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ آتٍ عَارِفًا بِحَقِّهِ إِلَّا غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ؛ «به نقل از قائد بر عبد صالح [امام کاظم علیه السلام] در آمدم و گفتم: فدایت شوم! حسین علیه السلام را، هم کسانی زیارت می کنند که این امر [امامت] را می شناسند و هم کسانی که آن را نمی شناسند، و زنان نیز به سوی آن می روند و به زیارت، شهرت یافته است و من، برای دوری از شهرت و انگشت نما شدن، از زیارت، خودداری می کنم. امام علیه السلام مدتی قابل توجه درنگ کرد و پاسخم را نداد. سپس رو به من کرد و فرمود: ای عراقی! اگر آنان خود را انگشت نما می کنند، تو خود را انگشت نما مکن. به خدا سوگند، هیچ کس با شناخت حق حسین علیه السلام به زیارتش نیامد، جز آنکه خداوند، گناهان پیشین و پسین او را آمرزد». (2)

حج فقرا

عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ بْنِ حَسَّانَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا يُقَالُ إِنَّ زِيَارَةَ قَبْرِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَعْدِلُ حِجَّةً وَعُمْرَةً؟ فَقَالَ إِنَّمَا الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ هَاهُنَا وَلَوْ أَنَّ رَجُلًا أَرَادَ الْحَجَّ وَلَمْ يَتَهَيَّأْ لَهُ فَاتَاهُ - كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حِجَّةً وَلَوْ أَنَّ رَجُلًا أَرَادَ الْعُمْرَةَ وَلَمْ يَتَهَيَّأْ لَهُ فَاتَاهُ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عُمْرَةً؛ «به نقل از عبدالکریم بن حسان: به امام صادق علیه السلام گفتم: چه گفته می شود

1- کامل الزیارات، ص 331؛ مستدرک الوسائل، ج 10، ص 257.

2- کامل الزیارات، ص 140؛ مستدرک الوسائل، ج 10، ص 236.

درباره زیارت قبر ابا عبدالله الحسین علیه السلام که برابر با حج و عمره است؟ فرمود: حج و عمره این جاست؛ اما اگر کسی اراده حج کرد، ولی برایش میسر نشد و به زیارت حسین علیه السلام رفت، خداوند برایش حج می نویسد و اگر مردی اراده عمره کرد، ولی برایش میسر نشد و به زیارت حسین علیه السلام رفت، خداوند برایش عمره می نویسد». (1)

زیارت از راه دور

كُنْتُ أَنَا وَيُونُسُ بْنُ ظَبْيَانَ وَالْمُفَضَّلُ بْنُ عُمَرَ وَأَبُو سَلَمَةَ السَّرَّاجُ جُلُوساً عِنْدَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَكَانَ الْمُتَكَلِّمُ مِنَّا يُونُسُ وَكَانَ أَكْبَرَنَا سِنًا فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ... إِنِّي كَثِيرًا مَا أَذْكُرُ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَيُّ شَيْءٍ أَقُولُ؟ فَقَالَ قُلْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ تُعِيدُ ذَلِكَ ثَلَاثًا فَإِنَّ السَّلَامَ يَصِلُ إِلَيْهِ مِنْ قَرِيبٍ وَمِنْ بَعِيدٍ؛ «حسین به تُویر می گوید: نزد امام صادق علیه السلام نشستیم و یونس که از همه ما مسن تر بود سخنگویمان بود. او به امام علیه السلام گفت: فدایت شوم!... من امام حسین علیه السلام را خیلی یاد می کنم. چه چیزی بگویم؟ فرمود: بگو: "صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ"؛ «خدا بر تو درود بفرستد، ای اباعبدالله» سه بار، این را می گویی، که سلام از دور و نزدیک به او می رسد». (2)

آیت الله فاضل رحمه الله می فرمایند روایات متعددی وارد شده است که اگر نمی توانید نزد قبور پیامبر صلی الله علیه و آله و فاطمه زهرا علیها السلام و ائمه اطهار علیهم السلام حاضر شوید و از نزدیک زیارت کنید، از دور با اشاره به قبور آنان سلام دهید و زیارت کنید. و روایات دلالت دارند بر استحباب زیارت و سلام بر آنان در تمام حالات. (3)

جامانده های از زیارت

کسانی که توفیق زیارت امام حسین علیه السلام را نداشته اند می توانند راهکارهای زیر را انجام دهند: (4)

1- کامل الزیارات، ص 156؛ مستدرک الوسائل، ج 10، ص 267.

2- الکافی، ج 4، ص 575؛ کامل الزیارات، ص 198؛ المزار (شیخ مفید)، ص 214. در کامل الزیارات چنین است «السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ».

3- جامع المسائل الفضل، ج 2، ص 110.

4- آداب و احکام زیارت، ص 60.

1. رفتن به زیارت معصومین دیگر

در این راستا امام صادق علیه السلام می فرماید: مَنْ زَارَ وَاحِدًا مِّنَّا كَمَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ «کسی که یکی از ما را زیارت کند، مانند آن است که امام حسین علیه السلام را زیارت کرده است». (1)

2. به زیارت حضرت عبدالعظیم حسنی علیه السلام بروند

در این زمینه امام حسن عسکری علیه السلام می فرماید: لَوْ زُرْتُ قَبْرَ عَبْدِ الْعَظِيمِ عِنْدَكُمْ لَكُنْتُ كَمَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ «اگر به زیارت قبر عبدالعظیم که نزد شماست بروی، مانند این است که به زیارت امام حسین علیه السلام رفته باشی». (2)

3. زیارت قبور صالحین

در این رابطه امام موسی کاظم علیه السلام می فرماید: مَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يَزُورَ قُبُورَنَا فَلْيُزِرْ قُبُورَ صَالِحَاءِ إِخْوَانِنَا؛ «کسی که نمی تواند به زیارت قبور ما بیاید، قبور صالحین از برادران ما را زیارت کند». (3)

4. رفتن به استقبال زائر امام حسین علیه السلام

در این باره امام صادق علیه السلام می فرماید: إِذَا انْصَرَفَ الرَّجُلُ مِنْ إِخْوَانِكُمْ مِنْ زِيَارَتِنَا أَوْ زِيَارَةِ قُبُورِنَا فَاسْتَقْبِلُوهُ وَسَلِّمُوا عَلَيْهِ وَهَيِّئُوهُ بِمَا وَهَبَ اللَّهُ لَهُ فَإِنَّ لَكُمْ مِثْلَ ثَوَابِهِ؛ «کسی که از زیارت امام حسین علیه السلام بر می گردد. به استقبال او بروید و تهنیت بگویید به آنچه که خدا به او بخشیده که با این تهنیت، ثوابی همچون ثواب زیارت نصیب شما می شود». (4)

5. غسل کردن و خواندن زیارت امام حسین علیه السلام بر بام خانه (5)

6. نیابت در سفر زیارتی (6)

1- ثواب الاعمال و عقاب الاعمال؛ ص 98؛ وسائل الشیعه، ج 14، ص 568.

2- کامل الزیارات، ص 324.

3- الکافی، ج 4، ص 60.

4- بحار الانوار، ج 99، ص 302.

5- کامل الزیارات، باب 96، ج 7.

6- بحار الانوار، ج 99، ص 295.

سخنانی از امام حسین علیه السلام

اشاره

سخنانی از امام حسین علیه السلام

بلای تدریجی

امام حسین علیه السلام در دعایی زیبا می فرماید: اللَّهُمَّ لَا تَسَّ تَدْرِجِي بِالْإِحْسَانِ، وَلَا تُؤَدِّبِي بِالْبَلَاءِ؛ «خدایا مرا با احسانت در دام استدراج گرفتار مساز و با بلا، تأدیبم مکن». (1)

در کلامی دیگر امام حسین علیه السلام استدراج را چنین معنا می کنند: الإِسْتِدْرَاجُ مِنَ اللَّهِ سَبْحَانَهُ لِعَبْدِهِ أَنْ يُسَبَّحَ عَلَيْهِ النَّعْمُ وَيَسْلُبَهُ الشُّكْرُ؛ «استدراج به وسیله خداوند آن است که نعمت فراوان و مستمر به او رساند و سپاسگزاری را از او بگیرد». (2)

به تدرج و آرام آرام خداوند مهربان نعمت های بسیاری به انسان می دهد و در کنار این نعمت ها، شکر نعمت را از او می گیرد. و فرد غافل می شود که روزی دهنده خداست و شایسته است از او تشکر زبانی و عملی کند. و از استغفار گناهان خویش غافل می گردد.

از امام صادق علیه السلام معنای استدراج را پرسیدند؟ ایشان فرمودند: هُوَ الْعَبْدُ يُذْنِبُ الذَّنْبَ، فَيَمْلِي لَهُ، وَيَجِدُّ لَهُ عِنْدَهَا النَّعْمَ، فَتُلْهِيهَ عَنِ الْإِسْتِغْفَارِ مِنَ الذُّنُوبِ، فَهُوَ مُسْتَدْرَجٌ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُ؛ «آن این است که بنده ای گناه کند پس به او مهلت

1- نزهه الناظر و تنبيه الخاطر، ص 83.

2- تحف العقول، ص 246.

داده شود و برایش در هنگام گناه نعمتی اضافه گردد، پس او را از آمرزش خواهی از گناهان باز دارد، پس او غافلگیر شده از راهی که نداند».

(1)

مالت را بخور!

امام حسین علیه السلام در کلامی شیوا و زیبا چنین می فرماید: مَالِكَ اِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ كُنْتَ لَهُ فَلَا تَبْقَ عَلَيْهِ فَاِنَّهُ لَا يَبْقَى عَلَيْكَ وَكُلُّهُ قَبْلَ اَنْ يَأْكُلَكَ؛ «دارایی ات اگر برای تو نباشد، تو برای آن هستی؛ پس باقی اش مگذار که برای تو نمی ماند و آن را بخور پیش از آنکه تو را بخورد».

(2)

برگ عیشی به گور خویش فرست کس نیارد، ز پس و پیش فرست (سعدی)

به قول معروف «ثروت نوکر خوبی است، لکن ارباب بدی است». اختیار ثروت در دست ماست و بهتر است از آن به بهترین و شایسته ترین روش در سعادت دنیا و آخرت خویش استفاده کنیم؛ چرا که پس از ما، این مالی که سال ها با زحمت و تلاش به دست آوردیم به وارث می رسد و وارث محترم هم به فکر خویش است. پس چه نیکوست با این ثروت نام نیکی از خود به جا بگذاریم و از آن ذخیره ای برای آبادی آخرت خویش بسازیم.

بنوش و بپوش و ببخش و بده برای دگر روز، چیزی بنه (سعدی)

پدر بزرگوارشان حضرت امیر مؤمنان علیه السلام می فرماید: مَا أَكَلْتَهُ رَاحَ وَ مَا أَطْعَمْتَهُ فَاحَ؛ «آنچه بخوری، برود و آنچه بخورانی فراوان و پر برکت شود».

(3)

زان دو نیم است دانه گندم که یکی خود خوری یکی مردم (مکتبی)

1- الکافی، ج 4، ص 265.

2- نزه الناظر و تنبیه الخاطر، ص 84.

3- تصنیف عُرُو الْجِکَم و دُرُرُ الْکَلِم، ح 9634

سخن مناسب

امام حسین علیه السلام به عبدالله بن عباس فرمود: يَا ابْنَ عَبَّاسٍ لَا تَكَلَّمَنَّ فِي مَآ لَا يَعْنِيكَ فَإِنَّنِي أَخَافُ عَلَيْكَ فِيهِ الْوَزْرَ وَلَا تَكَلَّمَنَّ فِي مَآ يَعْنِيكَ حَتَّى تَرَى لِلْكَأَلَامِ مَوْضِعًا قَرِيبًا مُتَكَلِّمًا قَدْ تَكَلَّمَ بِالْحَقِّ فَعَيْبٌ لَا تُمَارِينَ حَلِيمًا وَلَا سَهْفٌ فِيهَا فَإِنَّ الْحَلِيمَ يَقْلِبُكَ وَالسَّهْفِيَةَ يُرْدِيكَ؛ «ای پسر عباس سخنی مگوی که به تو مربوط نیست؛ زیرا از پیامد سنگین آن بر تو نگرانم و نیز سخنی را که به تو مربوط می شود جز در جای مناسبش مگو؛ زیرا چه بسا گوینده ای که حق را نابجا گفت و رسوا شد. و با بردبار و گستاخ یک و دو مکن؛ زیرا بردبار [نفرت یافته] از تو جدا می شود و گستاخ تو را، پست می سازد».

(1)

به تعبیر مثل معروف «حرف را باید هفت بار در دهان چرخاند».

(2)

نظر کردم به چشم و رأی تدبیر ندیدم به (3) ز خاموشی خصلتی

نگویم لب ببند و دیده بر دوز و لیکن هر مقالی را مقالی (4) (سعدی)

آنچه پسندی

امام حسین علیه السلام در ادامه حدیث خطاب به عبدالله بن عباس می فرماید: لَا تَقُولَنَّ فِي أَخِيكَ الْمُؤْمِنِ إِذَا تَوَارَى عَنْكَ إِلَّا مِثْلَ مَا تُحِبُّ أَنْ يَقُولَ فِيكَ إِذَا تَوَارَيْتَ عَنْهُ؛ «پشت سر برادر مؤمنت چیزی مگو مگر آنچه که می پسندی او پشت سرت از تو گوید».

(5)

آنچه بر خود می پسندی، بر کسان آن را پسند آنچه از خود چشم داری، آن ز مردم چشم دار (صائب)

اگر دوست دارید دیگران از شما به خوبی و نیکی یاد کنند، شما نیز آنان را به نیکی و خیر یاد کنید.

1- کنز الفوائد، ج 2، ص 32.

2- دوازده هزار ضرب المثل فارسی، ص 413

3- بهتر.

4- هر سخن جایی و هر نکته مکانی دارد. (حافظ).

5- کنز الفوائد، ج 2، ص 32.

امیر مؤمنان علیه السلام در بیانی شیوا می فرماید: أَجْمَلُوا فِي الْخِطَابِ تَسْمَعُوا جَمِيلَ الثَّوَابِ؛ «زیبا سخن بگویند تا پاسخ زیبا بشنوید».

(1)

آن گوی مرا که دوست داری گر خلق تو را همان بگویند (ناصرخسرو)

در ادامه حدیث امام علیه السلام می فرماید: وَأَعْمَلُ عَمَلِ رَجُلٍ يَعْلَمُ أَنَّهُ مَأْخُودٌ بِالْإِجْرَامِ مَجْزِيٌّ بِالْإِحْسَانِ؛ «و همانند بنده ای رفتار کن که می داند به گنهکاری خود گرفتار می شود و به نیک رفتاری خود پاداش می گیرد».

(2)

رفتار ت همانند کسی باشد که می داند و یقین دارد اگر گناه کند به عقاب آن گرفتار می شود و اگر کار نیک و شایسته انجام دهد به ثواب و پاداش آن می رسد.

دوستان چهار دسته اند

امام حسین علیه السلام در سخنی گویا دوستان را به چهار دسته تقسیم می کنند: الْإِخْوَانُ أَرْبَعَةٌ فَأَخٌ لَكَ وَوَلَةٌ وَأَخٌ لَكَ وَأَخٌ عَلَيْكَ وَأَخٌ لَا لَكَ وَلَا لَهُ فَسَّئِلٌ عَنْ مَعْنَى ذَلِكَ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْأَخُ الَّذِي هُوَ لَكَ وَوَلَةٌ فَهُوَ الْأَخُ الَّذِي يَطْلُبُ بِإِحْسَانِهِ بَقَاءَ الْإِحْسَانِ وَلَا يَطْلُبُ بِإِحْسَانِهِ مَوْتَ الْإِحْسَانِ فَهَذَا لَكَ وَوَلَةٌ لِأَنََّّهُ إِذَا تَمَّ الْإِحْسَانُ طَابَتْ حَيَاتُهُمَا جَمِيعًا وَإِذَا دَخَلَ الْإِحْسَانُ فِي حَالِ التَّنَافُضِ بَطَلَ جَمِيعًا وَالْأَخُ الَّذِي هُوَ لَكَ فَهُوَ الْأَخُ الَّذِي قَدْ خَرَجَ بِنَفْسِهِ عَنْ حَالِ الطَّمَعِ إِلَى حَالِ الرَّغْبَةِ فَلَمْ يَطْمَعْ فِي الدُّنْيَا إِذَا رَغِبَ فِي الْإِحْسَانِ فَهَذَا مُؤَفَّرٌ عَلَيْكَ بِكُلِّيَّتِهِ وَالْأَخُ الَّذِي هُوَ عَلَيْكَ فَهُوَ الْأَخُ الَّذِي يَتَرَبَّصُ بِكَ الدَّوَائِرَ وَيُعْشَى [يُفْشَى] السَّرَائِرَ وَيَكْذِبُ عَلَيْكَ بَيْنَ الْعَشَائِرِ وَيَنْظُرُ فِي وَجْهِكَ نَظَرَ الْحَاسِدِ لِغَنَةِ الْوَاحِدِ وَالْأَخُ الَّذِي لَا لَكَ وَلَا لَهُ فَهُوَ الَّذِي قَدْ مَلَأَهُ اللَّهُ حُمْقًا فَأَبْعَدَهُ سَحَقًا فَتَرَاهُ يُؤَثِّرُ نَفْسَهُ عَلَيْكَ وَيَطْلُبُ شُحًّا مَا لَدَيْكَ؛ «برادران چهار دسته اند، برادری که به سود تو و خود اوست، و برادری که به سود توست و برادری که به ضرر توست، و برادری که نه به سود توست و نه بسود خودش. از او معنی این را پرسیدند فرمود: برادری که سودش

1- تصنیف غُرُرِ الْحِكْمِ وَدُرُرِ الْكَلِمِ، ح 2568

2- کنز الفوائد، ج 2، ص 32.

نصیب تو و خودش می گردد، برادری است که هدفش از رفاقت، تداوم برادری است نه نابودی آن؛ پس این برادری به سود هر دوی شماست؛ زیرا هنگامی که برادری کامل شد زندگی برای هر دو دلپذیر و دوست داشتنی شود و اگر این برادری به ناسازگاری کشد، زندگی هر دو تباه گردد. برادری که فقط سودش نصیب تو می گردد، برادری است که طمع را از خود دور کرده و شیفته تو گشته؛ و چون شیفته برادری است به دنیا طمعی ندارد؛ پس چنین برادری همیشه برای تو مشکل گشا و سودمند است. برادری که فقط زیانش نصیب تو گردد، برادر نماست که همیشه منتظر گرفتار شدن توست و با تو یک دل و یک رنگ نیست و بین آشنایان بر تو دروغ می بندد و حسودانه بر تو می نگرد، پس لعنت خدای واحد بر چنین برادری باد! و اما برادری که نه سودش نصیب تو گردد و نه نصیب خودش، آن برادری است که خدا او را پر از حماقت ساخته و او را به کلی از رحمت خود دور کرده است، پس او را مشاهده کنی که خود را بر تو ترجیح دهد و از آن چه نزد توست با تنگ چشمی دنبال آن است» (1)

من از شیعیانم

قَالَ رَجُلٌ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ: يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ أَنَا مِنْ شِيعَتِكَ. قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تَدْعِيَنَّ شَيْئاً يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى لَكَ: كَذَبْتَ وَفَجَرْتَ فِي دَعْوَاكَ. إِنَّ شَيْعَتَنَا مَنْ سَلِمَتْ قُلُوبُهُمْ مِنْ كُلِّ غَشٍّ وَغَلٍّ وَدَغَلٍ وَلَكِنَّ قُلُوبَنَا مِنْ مُوَالِيكُمْ وَ [مِنْ] مُحِبِّكُمْ؛ «مردی به امام حسین علیه السلام عرض کرد: ای فرزند رسول خدا صلی الله علیه و آله، من از شیعیان شما میم. آن حضرت علیه السلام فرمود: از خدا بترس و چیزی را ادعا مکن که خدا بگوید: در ادعای خود دروغ گفتمی و گناه کردی؛ زیرا شیعیان ما کسانی اند که دل هایشان از هر گونه مکر و فریب و کینه پنهان، پاک باشد؛ بلکه بگو: من از دوستداران و علاقمندان شما میم.» (2)

1- تحف العقول، ص 247.

2- مجموعه ورام، ج 2، ص 106.

شیعه و پیرو حقیقی به زبان نیست، بلکه به عمل و کردار صحیح است. و تنها منحصر به کارهای نیک نیست، بلکه باید از کارهای ناشایست و ناپسند نیز دوری کرد.

در این راستا امام صادق علیه السلام می فرماید: لَيْسَ مِنْ شَيْعَتِنَا مَنْ قَالَ بِلِسَانِهِ وَخَالَفَنَا فِي أَعْمَالِنَا وَآثَارِنَا وَلَكِنْ شَيْعَتُنَا مَنْ وَافَقَنَا بِلِسَانِهِ وَقَلْبِهِ وَاتَّبَعَ آثَارَنَا وَعَمِلَ بِأَعْمَالِنَا أَوْلَيْكَ شَيْعَتُنَا؛ «کسی که با زبان مدعی پیروی از ماست و در عمل و نحوه زندگی با ما مخالفت می کند، شیعه ما نیست. شیعه ما کسی است که با زبان و دل با ما همراه است و دنبال ما حرکت می کند و در عمل از ما پیروی می نماید. آنان پیروان راستین ما هستند». (1)

دانشمند کیست؟

امام حسین علیه السلام در تعریف شخص دانا و دانشمند چنین می فرماید: لو أَنَّ الْعَالِمَ كَلَّمَا قَالَ أَحْسَنَ وَأَصَابَ، لَأَوْشَكَ أَنْ يُجَنَّ مِنَ الْعُجْبِ، وَإِنَّمَا الْعَالِمُ مَنْ يَكْثُرُ صَوَابُهُ؛ «اگر همه گفته های عالم، نیکو و درست بود، ممکن بود که از خودبینی دیوانه شود؛ بلکه همانا عالم، کسی است که گفته های درستش فراوان باشد». (2)

همچنین در سخنی شیوا نشانه دانشمند بودن را چنین بیان می کنند: مِنْ دَلَائِلِ الْعَالِمِ انْتِقَادُهُ لِحَدِيثِهِ وَعِلْمُهُ بِحَقَائِقِ فُنُونِ النَّظْرِ؛ «از نشانه های دانشمند، نقد کردن گفته خود و آگاهی به حقایق فن های مناظره است». (3)

1- وسائل الشیعه، ج 15، ص 247.

2- محاضرات الأدباء، ج 1، ص 50.

3- تحف العقول، ص 248.

مرگ یعنی خوشبختی

امام حسین علیه السلام می فرماید: **إِنِّي لَا أَرَى الْمَوْتَ إِلَّا سَعَادَةً وَلَا الْحَيَاةَ مَعَ الظَّالِمِينَ إِلَّا بَرْمًا؛** «من مرگ را جز خوشبختی و زندگی با ستمکاران را جز ملامت نمی بینم». (1)

به عبارتی دیگر: مرگ سرخ بهتر از زندگی سیاه است.

دین زبانی

امام حسین علیه السلام می فرماید: **إِنَّ النَّاسَ عِبِيدُ الدُّنْيَا وَالِدَيْنِ لَعَقُّ عَلَى السِّنْتِهِمْ (2)** **يَحُوطُونَهُ مَا دَرَّتْ مَعَايِشُهُمْ فَإِذَا مُحْصُوا بِالْبَلَاءِ قَلَّ الدِّيَاتُونَ؛** «به راستی مردم دنیاپرستند و دین [فقط] بر سر زبان ایشان است، آن را تا آنجا که دستمایه تأمین زندگی ایشان است بچرخانند و چون به آزمونی گرفتار آیند دینداران [راستین] اندک اند» (3)

گاهی اوقات گرفتار این ضرب المثل مشهور می شویم «تا پول داری رفیقتم، قربون بند کیتم». دین و احکام آن را تا زمانی که به مال و ثروت و جاه و مقام ما آسیبی نرساند دوست داریم و سخن از دین داری می زنیم. و یا تا زمانی که بتوانیم به وسیله دین کسب رزق و روزی و... داشته باشیم دین دار هستیم، اما اگر مقداری روزگار به ما روی خوش نشان ندهد و یا نیاز باشد هزینه واجبی (خمس، زکات و...) را پرداخت کنیم، از دیانت ما نیز کاسته می شود؛ چرا که دین را از روی اخلاص و بصیرت نپذیرفتیم. همانند نامه های (فدایت شوم) زیادی که به امام حسین علیه السلام نوشته شد و لکن همین که (هوا ابری شد) و جان و مال خود را در خطر دیدند، دست از امام و رهبر خویش برداشتند و وی را تنها گذاشتند.

1- تحف العقول، ص 245.

2- در پاره ای نسخه ها به جای «لعق علی السنتم»، [لغو علی السنتم - بیهوده ای بر زبانشان] آمده است.

3- تحف العقول، ص 245.

خورش سگان

امام حسین علیه السلام در نکوهش غیبت می فرمایند: لِرَجُلٍ اغْتَابَ عِنْدَهُ رَجُلًا يَا هَذَا كُفَّ عَنِ الْغَيْبِ فَإِنَّهَا إِدَامُ كِلَابِ النَّارِ؛ «به مردی که در حضور او از فردی غیبت می کرد فرمود: ای فلان! از غیبت کردن دست بردار که غیبت خورش سگ های دوزخ است». (1)

بُودِ غَيْبِ خَلْقٍ، مُرْدَارِ خَوْرْدَنِ از این لقمه کُن پاک، کام و دهن را (2) (صائب)

در فقه غیبت را چنین تعریف کرده اند: غیبت آن ذکر عیبِ مَسْتُور و پوشیده مؤمن، در غیاب اوست، چه آن عیب را به گفتار بیان کند، یا به رفتار بفهماند، هر چند در اظهار عیب مؤمن قصد اهانت و هتک حیثیت نداشته باشد، و اگر به قصد اهانت، عیب مؤمن را اظهار نماید، دو گناه مرتکب شده است. و مرتکب غیبت باید توبه کند، و بنابر احتیاط واجب از کسی که غیبت او را کرده، حلیت بطلد، مگر آنکه حلیت طلبیدن موجب مفسده ای شود.

در مواردی غیبت جایز است:

1. متجاهر به فسق، یعنی کسی که آشکارا و علنی گناه می کند، که عیب کردن از او در همان گناه جایز است؛

2. غیبت کردن مظلوم از ظالمی که بر او ظلم کرده، نسبت به آن ظلم؛

3. در مورد مشورت، که اظهار عیب به قصد نصیحت مشورت کننده، در حدی که نصیحت محقق شود، جایز است؛

1- تحف العقول، ص 245.

2- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ؛ «ای کسانی که ایمان آورده اید! از بسیاری از گناهان پرهیزید؛ چرا که بعضی از گمان ها گناه است، و هرگز [در کار دیگران] تجسس نکنید، و هیچ کس از شما دیگری را غیبت نکند، آیا کسی از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟ [به یقین] همه شما از این امر کراهت دارید. تقوای الهی پیشه کنید که خداوند توبه پذیر و مهربان است!» (حجرات، 12).

4. غیبت بدعت گذار در دین، و کسی که موجب گمراهی مردم می شود؛

5. غیبت برای اظهار فسق شاهد، یعنی اگر کسی که شهادت می دهد فاسق است، غیبت او به اظهار فسق او، برای آنکه به شهادت او حقی ضایع نشود، جایز است؛

6. غیبت کردن از شخصی برای دفع ضرر از جان یا عرض (1) یا مال آن شخص؛

7. غیبت کردن از گناه کار به قصد بازداشتن او از گناه، در صورتی که به غیر آن، بازداشتن او ممکن نباشد. (2)

کدام عبادت؟

امام حسین علیه السلام می فرماید: **إِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ رَغْبَةً فَتِلْكَ عِبَادَةُ التُّجَّارِ وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ زُهْبَةً فَتِلْكَ عِبَادَةُ الْعَبِيدِ وَإِنَّ قَوْمًا عَبَدُوا اللَّهَ شُكْرًا فَتِلْكَ عِبَادَةُ الْأَحْرَارِ وَهِيَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ؛** «برخی خدا را به شوق [بِهشت] پرستند، این پرستش بازرگانان و سوداگران است، و گروهی خدا را از ترس پرستند، این پرستش بردگان است، و گروهی خدا را از روی سپاس گزاری پرستند که این پرستش آزادگان و برترین نوع پرستش است». (3)

عبادت خداوند دارای مراتب است و همگی مورد توجه و عنایت خداست و پروردگار عالم نیز به هر کدام ثواب و حسنه می دهد. و لکن آن عبادتی برتر است که از روی سپاس گزاری باشد.

معذرت می خواهم

امام حسین علیه السلام می فرماید: **إِيَّاكَ وَمَا تَعْتَذِرُ مِنْهُ فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يُسِيءُ وَلَا يَعْتَذِرُ وَالْمُنَافِقُ كُلُّ يَوْمٍ يُسِيءُ وَيَعْتَذِرُ؛** «از آنچه موجب پوزش خواهی شود بپرهیز؛ زیرا مؤمن نه بد کند و نه پوزش خواهد و منافق هر روز بد کند و [هر دم] پوزش خواهد». (4)

1- آبرو.

2- توضیح المسائل (آیت الله وحید)، ص 368. (احکام امر به معروف و نهی از منکر).

3- تحف العقول، ص 245.

4- تحف العقول، ص 247.

شایسته است انسان قدرت عذرخواهی کردن و ظرفیت عذرپذیری داشته باشد؛ چرا که هر انسانی ممکن است دچار غفلت و اشتباه شود. و لکن بهتر است کاری که نیاز به پوزش دارد انجام ندهد تا از عزت و وقار شخص نکاهد. اگر گفتار و رفتار آدمی پسندیده و نیکو باشد نیازی به عذرخواهی پیش نمی آید. و لکن کسانی که راه شک و تردید را می پیمایند دچار لغزش های فراوانی می شوند که در نتیجه می بایست از هر کاری معذرت بخواهند. و البته پذیرش عذر نیز از کرامت و بزرگی شخص خبر می دهد و امری پسندیده است؛ چرا که ممکن است روزی هم خودمان دچار لغزش شویم.

اگر پوزش نکو باشد ز کِهتر (1) نکوتر باشد آمرزش ز مهتر (2) (اسعد گرگانی)

سلام

اشاره

امام حسین علیه السلام می فرماید: لِلسَّلَامِ سَبْعُونَ حَسَنَةً تَشْعُرُ وَبِعَشْرَةِ تَمُوتُ لِلْمُبْتَدِي وَوَاحِدَةً لِلرَّادِّ؛ «سلام، هفتاد حسنه دارد، شصت و نه حسنه آن برای سلام کننده است و یک حسنه از آن پاسخ دهنده سلام». (3)

سید شهیدان در سخنی دیگر بخیل را چنین تعریف می کنند: الْبَخِيلُ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ؛ «بخیل کسی است که در سلام کردن بخل ورزد». (4)

همچنین در اهمیت سلام می فرماید: قَالَ لَهُ [لِلْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام] رَجُلٌ ابْتِدَاءً كَيْفَ أَنْتَ عَافَاكَ اللَّهُ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَهُ السَّلَامُ قَبْلَ الْكَلَامِ عَافَاكَ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا تَأْذَنُوا لِأَحَدٍ حَتَّى يُسَلِّمَ؛ «مردی در آغاز سخن به امام حسین علیه السلام گفت: چگونه ای، خدایت عافیت دهد؟! امام علیه السلام به او فرمود: سلام قبل از کلام است، خدایت عافیت دهد! سپس فرمود: به کسی اجازه [سخن گفتن] ندهید تا آنکه سلام دهد». (5)

1- کوچک تر.

2- بزرگ تر.

3- تحف العقول، ص 247.

4- تحف العقول، ص 248.

5- تحف العقول، ص 246.

چند احکام «سلام»

1. سلام کردن مستحب است و در اخبار سفارش شده است که سواره به پیاده و ایستاده به نشسته و کوچک تر به بزرگ تر سلام کند. و جواب سلام واجب است؛
2. در غیر نماز، مستحب است جواب سلام را بهتر از سلام بگوید، مثلاً اگر کسی گفت «سلام علیکم» در جواب بگوید «سلام علیکم و رحمه الله»؛
3. اگر دو نفر با هم به یکدیگر سلام کنند، بنابر احتیاط باید هر یک جواب سلام دیگری را بدهد؛
4. اگر کسی به عده ای سلام کند، جواب سلام او بر همه آنان واجب است، ولی اگر یکی از آنها جواب دهد کافی است؛
5. در حال نماز، انسان نباید به دیگری سلام کند و اگر دیگری به او سلام کند، باید همان طور که او سلام کرده جواب دهد، مثلاً اگر گفته «سلام علیکم» در جواب بگوید «سلام علیکم». (1)

موعظه با دو حرف

كَتَبَ رَجُلٌ إِلَى الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِظْمِي بِحَرْفَيْنِ (2) فَكَتَبَ إِلَيْهِ مَنْ حَاوَلَ أَمْرًا بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ كَمَا أَنْفَوْتَ لِمَا يَرْجُو وَأَسْرَعَ لِمَا يَحْذَرُ؛ «مردی به امام حسین علیه السلام نوشت مرا با دو حرف پند بده. امام علیه السلام در پاسخ نوشت: هر که با گناه کردن چیزی را به دست آورد، به آنچه امید بسته به سرعت از دست برود و از آنچه گریزان است در چنگ او گرفتار آید». (3)

گاهی افرادی قصد دارند از راه گناه و نافرمانی به هدفشان برسند در حالی که به ضد آن گرفتار می شوند و به هدفشان نمی رسد. و گاهی هم به مقصد می رسد و لکن مقصدی که فقط سراب است و دوام و آرامشی در پی نخواهد داشت.

1- توضیح بیشتر در توضیح المسائل، بخش مبطلات نماز.

2- «بحرفین» ای بجملتین وما ذکره علیه السلام مع العطف فی حکم جملتین، و یحتمل أن یكون الحرفان کنایه عن الاختصار فی الکلام؛ منظور از «دو حرف» دو جمله است که امام علیه السلام با حرف عطف «واو» بیان کرده اند و یا کنایه از کوتاه بودن کلام و پند و اندرز است (مرآة العقول، ج 11، ص 69).

3- الکافی، ج 2، ص 373.

فردی که برای پست و مقام و یا کسب رزق و روزی به هر کار اشتباهی چنگ می زند تا به آن برسد، بالاخره روزی همین مقام و ثروتش زندگی او را به ناآرامی، تباهی و گرفتاری تبدیل می کند.

کلید مدارا

امام حسین علیه السلام می فرمایند: مَنْ أَحْجَمَ عَنِ الرَّأْيِ وَعَيَّبَتْ بِهِ الْحَيْلُ كَانَ الرَّفْقُ مُفْتَاَحَهُ؛ «هر کس در کاری مانند و از چاره جویی درماند، مدارا کلید [کار] اوست» (1)

به شیرین زبانی و لطف و خوشی توانی که پیلی به مویی کشی (سعدی)

گاهی اوقات مسائلی برای انسان پیش می آید که منشأ بیرونی دارند و آدمی توان حل آن را به سادگی ندارد. و هر آنچه که شخص در برطرف کردن آن مسائل تلاش کند به غم و غصه خود می افزاید. از این رو شایسته است با مسائل کنار بیایید و با کلید مدارا و نرم خویی و صبر، قفل مشکلات را باز کند.

قناعت و سلامتی

امام حسین علیه السلام می فرمایند: الْقُنُوعَ رَاحَةَ الْأَبْدَانِ؛ قناعت، [مایه] آسودگی بدن هاست». (2)

عزت ز قناعت است و خواری ز طمع با عزت خود بساز و خواری مَطْلَب (3)

بین قناعت و آسایش رابطه ای مستقیم و تنگاتنگ است. افرادی که به حد خود قانع هستند و «پای خود را از گلیم خویش درازتر نمی کنند» از آرامش روحی و جسمی ویژه ای برخوردارند. در مقابل کسانی که به زندگی خود قانع نباشند دائم اضطراب و دلواپسی دارند و همیشه از روزگار نالان هستند و غافل از آنکه آسایش و راحتی جسم و روح در قناعت است.

1- أعلام الدین، ص 298.

2- نزه الناظر و تنبیه الخاطر، ص 88، ح 28.

3- دوازده هزار ضرب المثل فارسی، ص 718.

احكام زيارت

1. آیا با غسل زیارت حرم پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام می توان نماز خواند؟

آیات عظام امام رحمه الله، بهجت، خامنه ای، صافی و فاضل: خیر، تنها با غسل جنابت می توان نماز خواند؛ ولی با غسل های دیگر مانند غسل زیارت باید وضو هم گرفت.

آیت الله مکارم: با همه غسل های واجب و مستحب معتبر (1) می توان نماز خواند و گرفتن وضو واجب نیست. اما احتیاط مستحب آن است که در غیر غسل جنابت (مانند غسل زیارت) وضو هم بگیرد.

آیات عظام تبریزی، سیستانی، نوری، وحید: با همه غسل های واجب و مستحب معتبر - غیر از غسل استحاضه متوسط - می توان نماز خواند؛ اگرچه احتیاط مستحب (2) آن است که در غیر غسل جنابت، (مانند غسل زیارت) وضو هم بگیرد.

2. نماز زیارت را به چه نیت بخوانیم؟

پس از زیارت پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان علیهم السلام و حضرت ابوالفضل، مستحب است

1- غسل های مستحب معتبر مانند: غسل جمعه، شب های قدر، عید فطر و قربان، إحرام، دخول حرم و مکه، دخول مدینه و مسجد النبی صلی الله علیه و آله، زیارت سیدالشهداء علیه السلام.

2- در احتیاط واجب، مقلد بین عمل به احتیاط مرجع خود و رجوع به نظر مرجعی دیگر، اختیار دارد؛ اما در احتیاط مستحب، مقلد، بین عمل به احتیاط مستحب و فتوای همراه آن، اختیار دارد. کلمات «اقرّب و اقوی» به معنای فتوا است که مقلّد در آن حق رجوع به مجتهد دیگر را ندارد، بلکه باید به رأی همان مجتهد عمل نماید.

دو رکعت به نیت «نماز زیارت» خوانده شود؛ یعنی نیت کنیم «نماز زیارت فلان امام می خوانم "قربه الی الله"». اما برای سایر امام زادگان می توان دو رکعت نماز مستحبی به نیت «قربه الی الله» خوانده شود و ثواب آن را به روح آن بزرگان هدیه کرد. (1)

3. اگر خواسته باشیم به نیابت از دیگران زیارت و نماز زیارت بخوانیم چگونه باید نیت کنیم؟

زیارت و نمازهای مستحبی و نماز زیارت را می توان به نیابت از یک یا چندین نفر زنده و مرده خواند.

یعنی نیت کنیم: «نماز زیارت می خوانیم به نیابت از کسانی که در نظر دارم "قربه الی الله"» که در صورت نیابت، لازم است افراد معین باشند و می توانیم پس از اینکه زیارت و نماز زیارت را خواندیم ثواب آن را هدیه کنیم به تمام کسانی که در نظر داریم و در این صورت می تواند افراد نامحدود باشد. (2)

4. تصرف در اموال حرم مثل نوشتن بر روی کتاب ها و دیوارهای حرم های مطهر چه حکمی دارد؟

استفاده از وسائل و اموالی که وقف حرم های مطهر شده اند. باید در همان جهت وقف باشد و هر گونه تصرفی که در جهت وقف نباشد، مانند نوشتن در کتاب های حرم (که برای خواندن دعا و مناجات وقف شده) جایز نیست.

نکته: خواب حجت شرعی نیست و مطالبی که بعضی از افراد در پشت کتاب های حرم می نویسند که هر شخصی این مطلب را خواند باید در چند کتاب بنویسد، اگر ننویسد بلا و مصیبتی خواهد دید. این نوشته ها جعلی و بی اساس است و اعتباری ندارد و نباید به آنها توجه کرد و همچنین عمل به آن لازم نیست. (3)

1- عروه الوثقی، ج 1، فصل فی صلاه الاستیجار (به نقل از آداب و احکام زیارت، ص 121).

2- توضیح المسائل مراجع، مسئله 1534-1536.

3- پرسش و پاسخ های دانشجویی آداب و احکام زیارت، ص 128.

5. استفاده کردن از برق حرم های مطهر برای شارژ کردن موبایل و تبلت چه حکمی دارد؟

برق اگر مختص مسجد و حرم های مطهر است، استفاده از آن اشکال دارد. اما اگر برای زائران و نمازگزاران گذاشته شده که مثلاً تلفن همراه خود را شارژ نمایند، استفاده از آن در حد معمول اشکال ندارد.

6. خوابیدن در مساجد و حرم های مطهر چه حکمی دارد؟

خوابیدن در مسجد اگر انسان ناچار باشد، مکروه است. همچنین خوابیدن در آن قسمت از حرم های مطهر که مسجد است همین حکم را دارد. ولی خوابیدن در جاهایی از حرم که مسجد نیست، اشکال ندارد. ولی بهتر است از خوابیدن در کنار مضجع شریف پرهیز شود.

7. در بعضی از حرم های مطهر برای زائرین پلاستیکی گذاشته می شود تا کفش خود را در آن بگذارند و به زیارت بروند، آیا می توان این پلاستیک را با خود از حرم بیرون برد و از آن استفاده کرد؟

استفاده از وسائل که وقف حرم شده است یا از درآمدهای حرم برای استفاده زائرین در حرم خریده شده، باید در همان جهت و در حرم استفاده شود و بیرون بردن آنها از حرم های مطهر جایز نیست.

8. اگر مُهر حرمی را اشتباه با خود بیاوریم، آیا می توان آن را به حرم دیگر برد و آنجا از آن استفاده کرد؟

اگر می داند برای خصوص آن حرم وقف شده باشد باید به آنجا برگرداند و در صورت شک نیز حکم همین است، اما اگر وقف آن حرم نباشد بلکه برای نماز خواندن وقف شده مشکلی ندارد.

نکته: برای برگرداندن لازم نیست خود شخص آن را برگرداند بلکه می تواند آن را به وسیله مسافر یا پست برگرداند.

9. در صورتی که وسایل حرم های مطهر را اشتباهی آورده باشیم. آیا اجازه داریم از آنها استفاده کنیم؟ وظیفه ما نسبت به آنها چیست؟

اگر وسایل وقف حرم های مطهر باشد، خارج کردن وسایل حرم های مطهر و استفاده در غیر وقف جایز نیست و باید آنها را برگرداند.

10. حکم رفتن زن حائض (پریود) به حرم امامان علیهم السلام چیست؟

عبور از حرم مطهر امام معصوم برای زن حائض اشکال ندارد؛ ولی بنا بر احتیاط واجب نباید در آنجا توقف کند.

آیت الله بهجت: جایز نیست زن حائض به حرم امام معصوم وارد شود (هر چند از یک در وارد و از در دیگر خارج شود).

آیت الله صافی: احتیاط واجب آن است که زن حائض به حرم امام معصوم وارد نشود (هر چند از یک در وارد و از در دیگر خارج شود).

آیت الله وحید: توقف در حرم امام معصوم برای زن حائض جایز نیست و احتیاط واجب آن است که از یک در وارد و از در دیگر خارج شود.

نکته: مقصود از حرم امام علیه السلام که توقف زن حائض در آنجا ممنوع است، همان محدوده ای است که ضریح امام علیه السلام در آنجا قرار دارد. بنابراین حیاط و صحن و رواق های اطراف حرم را شامل نمی شود. (1)

11. استخاره در چه مواردی است و آیا عمل مطابق آن واجب است؟ (2)

آیت الله سیستانی: جای استخاره مواقع تحیر است که انسان راهی برای تشخیص مصلحت نداشته باشد و عمل به آن واجب نیست.

آیت الله مکارم: استخاره در مواردی است که انسان با تفکر و مشورت به نتیجه ای نمی رسد که در این موارد استخاره می کند و عمل بر طبق آن واجب نیست، ولی بی جهت نباید مخالفت کند.

1- احکام و آداب زیارت، ص 136.

2- مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع، ج 4، ص 161.

12. در مساجد یا اماکن عمومی کفش ها جابجا می شود، استفاده از کفش به جا مانده چه حکمی دارد؟ (1)

آیت الله خامنه ای: در فرض سؤال اگر علم به رضایت صاحب کفش و یا علم به اینکه کفش به جا مانده از کسی که کفش گم شده را برده است باشد، استفاده اشکال ندارد.

آیت الله مکارم: در صورتی که یقین به رضایت صاحبان آنها داشته باشید اشکال ندارد، در غیر این صورت اگر کفشی را که برده اند قیمتش مساوی یا بیشتر از کفشی باشد که به جا گذارده اند، می توان به عنوان تقاص برداشت و اگر کفش به جا مانده قیمتش بیشتر باشد باید معادل مقدار اضافی را به شخص فقیری پرداخت کرد.

13. اگر در مسافرت نیاز به غسل شود و دسترسی به آب نباشد، تکلیف نماز چیست؟

اگر وقت نماز تا رسیدن به مقصد تمام نمی شود باید صبر کند و در غیر این صورت، اگر در بین راه دسترسی به آب نداشته باشد باید به جای غسل، تیمم کند و بعد از آب کشی محل نجس بدن و تعویض لباس نجس، نماز بخواند و اگر با بدن و لباس نجس نماز خواند، باید اعاده یا قضا کند.

14. سجده در برابر حرم ائمه علیهم السلام چه حکمی دارد؟

آیت الله خامنه ای: سجده کردن در برابر حرم ائمه علیهم السلام، اگر به نیت شکرگزاری باشد اشکال ندارد و اگر به قصد خضوع در برابر آن ذوات مقدسه باشد، حرام است.

آیت الله مکارم: جایز نیست.

آیت الله سیستانی: به عنوان سجده شکر مانعی ندارد.

15. آیا تکیه ها و حسینیه ها حکم مسجد دارند؟

خیر، تکیه ها و حسینیه ها حکم مسجد ندارند.

16. در دعای کمیل آیه «أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ» (1) و در دعای ندبه «فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى» (2) وجود دارد این آیه از سوره ای است که سجده واجب دارد آیا زن حائض می تواند این فراز دعای کمیل را بخواند؟

آیات عظام امام رحمه الله، بهجت، فاضل و نوری: خواندن دعای کمیل و ندبه برای زن حائض اشکال ندارد، ولی باید آیات یاد شده را بر زبان جاری نکند.

آیات عظام تبریزی، خامنه ای، سیستانی، صافی و مکارم: خواندن دعای کمیل و ندبه و نیز آیات یاد شده و غیر آیات سوره های سجده دار برای زن حائض اشکال ندارد؛ بلکه فقط خواندن آیه سجده دار برای حائض حرام است.

آیت الله وحید: خواند دعای کمیل برای زن حائض اشکال ندارد؛ ولی بنا بر احتیاط واجب آیات یاد شده را بر زبان جاری نکند.

نکته: آیه یاد شده آیه 18 از سوره سجده است و آیه ای که سجده دارد، آیه 15 از این سوره است.

17. از آیت الله بهجت سؤال شد، گفته می شود هر کس در سفر اول زیارت حضرت رضا علیه السلام حاجتی داشته باشد، حضرت آن حاجت را برآورده می کند. آیا این درست است؟

ایشان فرمود: چنین معروف است، ولی در هر سفر، بلکه در همه جا و همیشه، آن حضرت حوایج را برآورده می کند، بلکه امام زاده ها نیز سفرهای رحمتند و چه بسا نسخه شفابخش دردهای ظاهری و باطنی ما در دست یکی از آنهاست. (3)

1- سجده، 18

2- نجم، 9.

3- 600 نکته از محضر بهجت، ج 2، ص 277.

18. اگر دستمان به ضریح نرسد، آیا زیارتمان قبول است؟

مهم، حضور خالصانه زائر است و رساندن دست، تنها یکی از آداب زیارت است، نه دلیل قبولی زیارت. (1)

19. آیا پولی که جهت زیارت و مسافرت کنار گذاشته می شود خمس دارد؟

اگر قبل از پایان سال مصرف شود خمس ندارد، اما اگر با این پول سال دیگر به زیارت برود خمس دارد. (2)

20. نجس کردن حرم ائمه علیهم السلام حرام و تطهیر جایی که نجس شده است واجب است. (3)

21. در حال نماز، سجده بر تربت امام حسین علیه السلام مستحب است و سبب افزایش ثواب نماز می شود. و خوردن هر نوع خاک

حرام است به جز تربت حسینی که خوردن اندکی از آن به نیت شفا گرفتن جایز است. (4)

هزاران درود و هزاران سلام ز ما بر محمد علیه السلام (اسدی طوسی)

1- آداب و احکام زیارت، ص 86.

2- توضیح المسائل مراجع، م 1752.

3- توضیح المسائل مراجع، م 904.

4- توضیح المسائل مراجع، م 1083 و 2628.

آقا قاضی، سیدعلی، کیمیای وصل، سیری در معارف زیارت عاشورا، تراث، تهران، 1394.

اکبری، محمود، آداب و احکام زیارت، فتیان، قم، 1396.

بهمانی، علی رضا، فلسفه و آداب زیارت اربعین، تمدن نوین، قم، 1397.

پرسش ها و پاسخ های دانشجویی (آداب و احکام زیارت)، گروه اخلاق و عرفان، دفتر نشر معارف، قم، 1394.

توضیح المسائل مراجع، دفتر انتشارات اسلامی، قم، 1378.

حیدری ابهری، غلامرضا، زیارت عاشورا در نگاهی دیگر، نشر جمال، قم، 1387.

فتاح، سیدحمید، شرحی نوین بر زیارت عاشورا، انتشارات میر فتاح، قم، 1389.

محمدی ری شهری، محمد، دانشنامه امام حسین علیه السلام، مترجم: عبدالهادی مسعودی، دارالحديث، قم، 1388.

محمودی، سیدمحسن، مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع، انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف، قم، 1381.

مصباح یزدی، محمدتقی، سجاده های سلوک، شرح مناجات های حضرت سجاد علیه السلام، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمه الله، قم، 1390.

مکارم شیرازی، ناصر، پرتوی از زیارت جامعه کبیره، دارالکتب الاسلامیه، تهران، 1382.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

